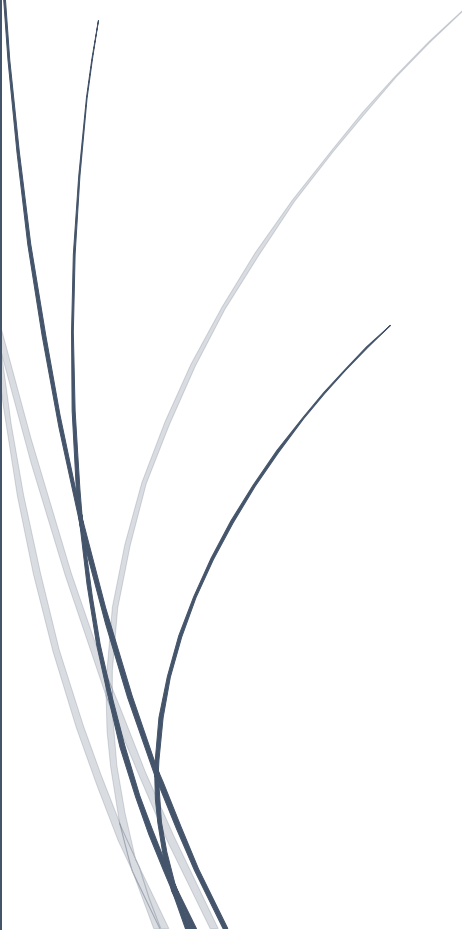

2021.09.01.

Helyi pedagógiai program

RÉMI SZIVÁRVÁNY NAPKÖZI OTTHONOS ÓVODA

Készítette: **Szőke Barbara**
óvodavezető
2020.

Módosítva: 2021. szeptember 1.

Tartalom

I.	Bevezető	4
1.1	Törvényi háttér	4
1.2	Az óvoda általános adatai és jellemzői.....	5
II.	Gyermekkép, óvodakép	6
2.1	Óvodai helyzetkép	6
2.2	Gyermekképünk.....	6
2.3	Óvodaképünk.....	7
III.	Óvodai élet megszervezésének elvei	10
3.1	Személyi feltételek.....	10
3.2	Tárgyi feltételek.....	11
3.3	Óvodai élet megszervezése	11
3.4	Óvoda kapcsolatai.....	14
3.4.1	A család és az óvoda kapcsolata	14
3.4.2	Óvoda-iskola együttműködésének formái.....	15
3.4.3	Egyéb kapcsolatok	15
IV.	Az óvodai nevelés általános feladatai	16
4.1	Az egészséges életmód alakítása.....	16
4.2	Az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés	21
4.3	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	27
V.	Helyi nevelésből adódó céljaink, feladataink	32
5.1	Nevelési értékeink, feladataink	32
5.2	Helyi nevelésből adódó céljaink	33
VI.	Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	34
6.1	Játék.....	34
6.2	Verselés, mesélés	39
6.3	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	43
6.4	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	47

6.5 Mozgás, mozgásos játékok.....	50
6.5.1 Mozgásfejlesztés szabad játékokban.....	52
6.5.2 Mozgásfejlesztés foglalkozásokon és mindennapi frissítő mozgáson	53
6.6 Külső világ tevékeny megismerése.....	55
6.6.1 Természeti és társadalmi környezet megfigyelése és tapasztalatok szerzése.	56
6.6.3 Hagyományok, szokások	57
6.6.4 Környezetalakítás	58
6.6.5 Környezetvédelem.....	58
6.7 Matematika tartalmú tevékenységek	59
6.8 Munka jellegű tevékenységek	62
6.8.1 A különböző típusú munka és munkajellegű tevékenységek tervezése	63
6.9 A tevékenységekben megvalósuló tanulás	66
VII. Boldog óvoda program	70
VIII. Differenciálás, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése	71
8.1 Differenciálás lehetőségei az óvodában	71
7.1.1 A differenciálás területei	72
8.2 Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.....	74
7.2.1 Tanulási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése.....	75
7.2.2 Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek nevelése	78
7.2.3 Sérülés specifikus fejlesztési területek	79
7.2.4 Autizmus, Autizmus spektrum zavar	81
8.3 A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált fejlesztése	88
8.4 Tehetséggondozás	89
IX. Hagyományok, ünnepek. hagyományápolás	91
9.1 A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban	91
9.2 Az óvodában ünnepelhető jeles napok.....	91
9.3 A néphagyomány-ápolás tartalma.....	92

Anyák napja	93
X. Gyermekvédelem az óvodában	94
9.1 Gyermekvédelem célja	94
9.2 Feladatok	94
X. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek	96
XI. Az óvoda szakmai dokumentumai és egymásra épülésük	97
11.1 Tervezés és dokumentáció	97
11.2 A gyermek fejlődésének mérése, értékelése	98
Legitimáció	101

I. Bevezető

Pedagógiai Programunkat a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, 20/2012.(VIII.31.) EMMI Rendelet, a 363/2012. (XII. 17.) Korm.rendelet – az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról – alapján felülvizsgáltuk. A jelenlegi módosítást a 37/2018.(VII.25. kormányrendelet tette szükségessé. Programunkban megőrizzük az eddigi gyakorlatunk eredményeit és legjobb tapasztalatait. Nevelőtestületünk minden tagja azonosul az Alapprogramban megfogalmazott alapelvekkel.

Pedagógiai Programunk biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és módszertani szabadságának érvényesülését. Tiszteletben tartja a gyermekek érdekeinek védelmét. A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében óvodai nevelésünk a sokszínűsége és a szakmai megújulásra törekszik. Pedagógiai Programunk készítésekor figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének elveit is.

1.1 Törvényi háttér

- ✚ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- ✚ 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- ✚ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- ✚ 363/2012. (XII. 17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- ✚ 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védeleméről és gyámügyi igazgatásról
- ✚ 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- ✚ Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- ✚ 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- ✚ Az intézmény hatályos Alapító Okirata

✚ 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról
szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról

1.2 Az óvoda általános adatai és jellemzői

Neve: Rémi Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda

Székhelye: 6446 Rém, Petőfi. S. u.44.

Telefon: 79/352-330

E-mail cím: ovodarem@gmail.com

Az alapítás dátuma: 2013. július 01.

Fenntartó neve és címe: Rém Községi Önkormányzat Képviselő-
Testülete /6446 Rém, Május 1.u. 17..

Az intézmény típusa: Óvoda

OM azonosító: 202672

Jogszabályban meghatározott közfeladata: Napközi otthonos óvodai ellátás

Szakágazati besorolása: Óvodai nevelés

Alaptevékenysége, szakfeladatok:

- ✚ Óvodai nevelés, ellátás
- ✚ Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése,ellátás
- ✚ Óvodai nevelés intézményeinek, programjainak komplex támogatása
- ✚ Óvodai intézményi étkeztetés

II. Gyermekkép, óvodakép

2.1 Óvodai helyzetkép

Községünk közel 1500 lelket számláló kisközség Bács-Kiskun megye déli részén. Legközelebb eső város Baja, tőlünk 25 km-re van.

Rém zsáktelepülésnek számít. Egyik oldalon szántóföld, másik oldalon nagy kiterjedésű erdő veszi körül. A szántóföldek talajszerkezete homok, esetleg barnahomok, ezért főleg az állattartás dominál. A lakosság nagy része a baromfityénésztésben dolgozik, mely az egyetlen munkalehetőség községünkben. Ezért magas a munkanélküliek száma. A környező városokban sem tudnak az emberek elhelyezkedni.

Községünk szépen parkosított, minden utcája aszfaltos, betonjárdás. Különösen szép a falu központja, mely tele van virággal. Itt található a játszótér és van egy szép szökőkút. A központi rész térköves.

Van falumúzeumunk, mely a régmúlt idők tárgyait őrzi. Nagycsoportosokkal látogatunk el, nagyon érdekesnek, sokszor hihetetlennek tartják, amikor e tárgyak használatáról mesélünk.

A gyerekek kedvenc helye a Klain domb. Szeretnek ide kirándulni, dombok közt szaladgálni, sárkányt reptetni. Védett növények közül itt megtalálható az Árvalányhaj, mely tavasz végén kezd el virágozni. Nagyon szép látványt nyújt, mert tele van velük a dombság.

Télen kedvenc szánkózó hely kicsiknek és nagyoknak. Az óvodásokkal tavasszal és ősszel kirándulunk ide. Több alkalommal itt emlékezünk meg a Föld napjáról.

Szívesen kirándulunk a gyerekekkel a Parkerdőbe, mely közel esik a faluhoz, és itt tartanak különböző rendezvényeket. Itt figyeljük meg az évszakok változásait.

2.2 Gyermekképünk

„Minden gyermek egyedi, és mint ilyen, joga van elvárni személyisége tiszteletben tartását, szüksége van arra, hogy a saját ritmusának megfelelően éljen és pihenjen. Joga van, hogy ne legyen mindig tiszta és tökéletes, joga van hibázni. Szüksége van feltalálásra és alkotásra, szüksége van esztétikai érzelmekre, joga van bármilyen tudás megszerzésére.”

(Celestin Freinet)

A gyermek egy fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a környezeti hatások határozzák meg.

Jellemző rájuk a nagyfokú szeretetigény, az érzelmektől vezérelt mintakövetés, a megismerési, felfedezési vágy hajtott tevékenykedés, nyitottság a világ dolgaira, a szeretett személy iránti mélységes bizalom.

Gyermekünk legyen boldog, kiegyensúlyozott, szeretni tudó, érdeklődő az emberek és a világ dolgai iránt, részesüljön magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben, hátrányai csökkenjenek egy előítéletmentes légkörben.

A közösség legyen számára fontos, tudjon kezdeményezni, merjen kommunikálni és tudjon kooperálni. Szeresse társait és érezze jól magát velük, fogadja el a másságot, legyen képes a pozitív minta követésére. Tudjon örülni, és érezze az örömszerzés szépségeit. Ismerje fel a bánat és fájdalomokozást. Legyen segítőkész, lássa meg a szépet, ismerje fel, mint értéket. Legyen gazdag a fantáziája, melyet kreatívan juttasson kifejezésre a tevékenységek során. Tudja kifejezni saját érzéseit, legyen képes a kivárára. Legyen önbizalma, érezze a helyét a közösségben. Szívesen kommunikáljon a kisebbség nyelvén anyanyelvi fejlettségének megfelelően.

Tudjon rácsodálkozni a természet szépségeire, szeresse és védje azt.

Legyen harmonikusan fejlett, sokoldalú, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is színes egyéniség.

Az óvónők hitvallását a nevelésről Mérei Ferenc gondolatai fejezik ki legjobban:

„ Meg kell tanulnunk a gyermek szemével látni és fülével hallani, meg kell tanulnunk a gyermek élményvilágának a szintjén beszélni. Meg kell tanulnunk mindenekelőtt azt, hogy ráálljunk a gyermek érzelmi hullámhosszára, megéljük emocionális törekvéseit, elfogadjuk vágyait, tiszteljük fantáziáját, s mindezzel elősegítsük a szabad kommunikációt, a nyitott személyiség kibontakozását. Ennek feltétele pedig nem kevesebb, mint a gyermekbe vetett bizalom, az iránta érzett felelősség, amelyből nyílt és derűs légkörben, ésszerű szabályok között a gyermek felelőssége is kicsírázik.

2.3 Óvodaképünk

Gyermekeink nevelésének elsődleges színtere a család. Alapelvünk, hogy a családi nevelést kiegészítve, a családokkal szorosán együttműködve, a községünkben élő különböző szociális

háttérrel rendelkező gyermekek fejlődését elősegítjük: szeretetteljes légkörben, a másóság tiszteletben tartásával, figyelembe véve a család szokásait, sajátosságait, a segítségnyújtás megoldásait a családhoz igazítva.

Alapelvünk, hogy a gyermeket mindenkor az elfogadás, a tisztelet, a szeretet, a megbecsülés, és a bizalom övezze. **Gyermekközpontú** pedagógia, mely előtérbe helyezi a gyermek mindenek felett álló érdekét.

Feladatunk, hogy biztosítsuk az óvodáskorú gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének és nevelésének **optimális feltételeit**, segítsük a gyermek személyiségének kibontakozását. Ehhez figyelembe vesszük az egyéni és életkori sajátosságokat, az eltérő fejlődés ütemét, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását. Óvodánk mindenki számára, sajátos helyzetéhez mérten, esélyegyenlőséget biztosít a fejlődéshez, befogadó és elfogadó intézmény.

Vállaljuk, hogy a **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekeket integráltan, nagyobb mértékű **differenciálással**, önmagukhoz képest fejlesztjük, biztosítva a tárgyi, és személyi feltételeket. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek mindegyikénél rendelkeznek az érintett pedagógusok megfelelő információkkal, (szociális helyzet, stb.), és alkalmazzák azokat a nevelő, fejlesztő és oktató munkájukban.

Valljuk, hogy a **szabad játék** az óvodáskorú gyermek mással nem helyettesíthető alaptevékenysége, alapvető joga, legfejlesztőbb tevékenysége. A szabad játék az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze, a spontán tanulás színtere, a világ megismerésének leggazdagabb formája.

Gyakoroljuk az alkalmazkodás, egyezkedés, konfliktusmegoldás, békés egymás mellett élés szabályait.

Hisszük, hogy munkánk csak akkor gyümölcsöző, ha szeretettel, sok türelemmel és jó példával nevelünk, s figyelembe vesszük a nemzeti-, az etnikai kisebbséget, a migráns és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is.

Óvoda-pedagógusainkkal szembeni elvárásaink:

- ✚ Elfogadják a különbözőséget, toleráns és segítőkész a gyermekkel szemben. Különös tekintettel vannak az egyéniség kialakítására, az én-fejlődésére, a hátrányok leküzdésére, a tehetségek, a kiemelkedő képességek kezelésére, kibontakozására.
- ✚ A nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítják.
- ✚ Közvetetten segítik az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

- ✚ Pedagógiai tevékenységrendszerük segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- ✚ Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes légkörben lehetővé teszik a testi, szociális és érzelmi képességek fejlődését.
- ✚ Pedagógiai munkájukban kiemelt szerepet töltson be:
  - A nemzeti értékeink, hagyományaink tiszteletben tartása, ápolása
  - Nemzeti önazonosság tudatosítása, megőrzése
  - Más népek, nemzetiségek kultúrája, hagyománya iránti érdeklődés és elfogadás
  - Saját nemzeti értékeink mellett biztosítjuk az óvodánkba járó nép, nemzet gyermekeinek, ugyan ezeket a lehetőségeket, jogokat, multikulturális nevelésüket.

III. Óvodai élet megszervezésének elvei

3.1 Személyi feltételek

Helyi nevelési programunk megvalósításában kulcsszereplők az óvodapedagógusok, és minden dolgozó, aki az intézményben dolgozik.

A Rémi Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda személyi feltételei megfelelnek a Köznevelési Törvényben előírt feltételeknek, a pedagógusok végzettsége, képzettsége a nevelő-oktató munka feltételeinek, az intézmény céljainak. A pedagógiai munka megszervezésében, a feladatok elosztásában a szakértelem, az egyenletes terhelés kiemelt hangsúlyt kap.

A vezető felkészült a pedagógiai munka irányításának, ellenőrzésének feladataira.

A nevelőmunkát a teljes nyitvatartási időben, a nevelés egész időtartamában **óvodapedagógusok** végzik, akik modellt, mintát jelentenek a gyermekeink számára. Személyiségük elfogadó, segítő, támogató attitűdön alapszik.

Nevelőtestületünk tagjai kivétel nélkül képesített óvodapedagógusok. Valamennyien jól felkészültek, akikre jellemző az optimizmus, a mindig megújulni akarás és tudás, a gyermekek, és a szülők iránti megbecsülés, tisztelet. Belső igényük, hogy szakmai, pedagógiai ismereteiket folyamatosan bővítsék, korszerűsítsék.

A pedagógus hivatásának gyakorlásához nélkülözhetetlen **személyiségjegyek**:

- az empátia,
- a feltétel nélküli pozitív elfogadás,
- az őszinteség,
- a hitelesség
- és a nevelő-segítő személyiség

A szakmai megújulás igénye, eredményesebb munkavégzés érdekében rendszeresen részt veszünk továbbképzéseken, megismerkedünk az új szakirodalommal.

Ezek kiválasztásánál olyan speciális továbbképzéseket részesítünk előnyben, amely segíti kitűzött céljaink megvalósítását a gyermekek fejlesztését.

Elengedhetetlennek tartjuk, hogy azok az óvónők is részt vegyenek továbbképzéseken, akik arra a törvény szerint nem kötelezhetők.

Programunk eredményes megvalósításában azonban nemcsak az óvodapedagógusok szerepe jelentős, hanem az óvodai pedagógiai munkát segítő *dajkáké* is. Ezért kívánatos, hogy a pedagógiai

munkát közvetlenül befolyásoló, abban aktívan résztvevő óvodai segítők is korszerű ismeretekkel, szakképesítéssel rendelkezzenek.

Az óvodapedagógusok és a dajkák munkakapcsolata jó, egymás munkáját segítik, kiegészítik.

3.2 Tárgyi feltételek

Óvodánk 1953 óta működik, egy 1903-ban épült családi házból lett kialakítva. 1995-től rendelkezünk egy jól felszerelt tornaszobával.

Az utóbbi években folyamatos felújításon esett át, kívül-belül megszépült. Korszerűsítettük a világítást, felújítottuk az utcai csoportszobát, a mosdót, az öltöző folyosót, a tálaló konyhát, az óvoda külső homlokzatát. Az óvoda akadálymentesítése is megtörtént. A csoportszobák bútorzata felújított, elegendő játékkal, szemléltető eszközzel rendelkezünk. Az adottságokhoz mérten esztétikus és a gyermekek számára biztonságos a környezetben dolgozunk.

A tágas mosdóhelyiségünk esztétikusan csempézett, a WC-k szeparáltak, függöny biztosítja az intimitást. A csapok fölötti tükrök a gyerekek önállósodását segítik valamennyi tisztálkodási teendőben. A csoportok napirendjük szerint beosztva, folyamatosan használják a helyiséget, jól szervezett napirenddel. A gyermekek tisztálkodását folyamatosan, zökkenőmentesen tudjuk megoldani.

Melegítő konyhánk világos, tágas, berendezése korszerű. Az esztétikus és célszerű bútorokban vannak elhelyezve a kulturált étkezéshez szükséges tárgyak, eszközök.

Nagy udvarral rendelkezünk, melynek nagy része füves, kisebb része homokos és betonos.

Az óvoda udvara ideális, kielégíti a gyermekeink mozgás és játékigényét. A szabadban történő tapasztalatszerzést, az egészséges életmódra nevelést, a környezet megismerésére nevelés lehetőségét is folyamatosan biztosítja.

A szülőkkel közösen tartott rendezvények bevételeiből, pályázatokból, valamint a költségvetésből folyamatosan bővítjük eszközkészletünket az udvaron és a teremben egyaránt. Fontosnak tartjuk a munkához, és a tanuláshoz szükséges eszközök tárának folyamatos bővítését, a különböző fejlesztő játékok beszerzését is. Udvari fajátékaink esztétikusak, korszerűek, biztonságosak, megfelelnek a gyermekek változó testméreteinek. Szemléltető eszköztárunk és könyvtárunk folyamatosan bővítjük. Az óvónők munkáját a számítógép, internet, nyomtató és fénymásoló segíti.

3.3 Óvodai élet megszervezése

Pedagógiai céljaink megvalósításának egyik fontos feltétele, hogy tudatosan szervezzük, tervezzük meg a gyerekek tevékenkedéseit. A napirendben rögzítjük az egyes tevékenységek időrendjét és

időkereteit. A következő napirendet a szülők által megfigyelt életritmushoz és a 3-7 éves korú gyerekek életkori igényeihez igazítottuk.

Befogadás

- ✚ A gyermek megismerése a beiratkozást megelőző bölcsődei és családlátogatással kezdődik, ezáltal informálódunk a gyermek szokásairól, érzelmi kapcsolatairól, életének történéseiről, mely segíti majd a befogadást. Ennek egyik dokumentációja a szülő által kitöltött anamnézis.
- ✚ Szülői értekezletet szervezünk, melynek során a várható nehézségeket és azokon való átsegítés módját is feltárjuk. A befogadás idején felmerülő kérdésekre igyekszünk megnyugtató választ adni.
- ✚ Lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A szülők folyamatos, fokozatos időcsökkentéssel vesznek részt a beszoktatásban. A gyermekeknek a szülői együttlét biztosságot ad az új környezet elfogadásához.
- ✚ Az újonnan érkezőket kedvesen, szeretettel fogadjuk, ölbeli játékokkal, dallal, mondókával nyugtatjuk meg.
- ✚ Olyan családi légkört teremtünk, ahol kedvezően alakulnak társas, baráti kapcsolataik.
- ✚ Elhozhatják otthonról kedvenc játékaikat, amelyekhez ragaszkodnak.
- ✚ A családok felé nyitottak vagyunk, mindent megteszünk, hogy gyermekük beilleszkedése az óvodai közösségbe zökkenőmentes legyen.
- ✚ A szülőkkel is megismertetjük az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokás- és normarendszerét.

Napirend – párhuzamosan végezhető tevékenységrendszer

- ✚ 6.00.-7.30. A korán érkező gyerekeket egy óvodapedagógus fogadja
- ✚ 7.30.-9.00. Szabad játék a csoportszobákban
- ✚ 9.00.-9.45. Tisztálkodási teendők, tízórai
- ✚ 9.45.-10.30. Játékba integrált tanulás
- ✚ 10.30.-12.00. Mozgás az udvaron, séta. Rossz idő esetén szabad játék a csoportban
- ✚ 12.00.-13.00. Ebéd, tisztálkodási teendők, készülődés a délutáni pihenéshez
- ✚ 13.00.-15.00. Mese, alvás vagy pihenés
- ✚ 15.00.-15.45. Tisztálkodási teendők, uzsonna
- ✚ 15.45.-17.00. Játékba integrált tanulás, szabad játék és folyamatos hazatérés (16 órától közös teremben összevontan várják a szülőket)

Ugyanabban az időben végzett tevékenységek, azok egymásutánisága a gyermekekben biztonságérzetet ébreszt. A helyesen összeállított, tág időhatárokat hagyó napirend biztosítja a jó hangulatot, oldott légkört, kellemes közérzetet. A gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezése, szervezése segíti. A szokások, szabályok kialakítása miatt is hosszabb idő szükséges. A gyermek egyéni képességei, adottságai, fejlettsége a meghatározó.

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A napirend egy alap, amihez minden csoport a saját napi illetve heti rendjét igazítja, az életkori sajátosságának megfelelően.

A természeti és társadalmi környezet eseményei, az évszakok körforgása, az ehhez kapcsolódó ünnepek és hagyományok adják azt a keretet, amelyben mindennapjaink telnek. Természetesnek találjuk, hogy ezekhez kapcsolódva tervezzük és valósítjuk meg a gyermekek foglalkoztatását.

Hetirend

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt a normarendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A beszoktatás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rend összeállítására. Később, a nagycsoport végén a heti rend pontosabb, következetesebb betartására törekszünk. A heti rend tevékenységrendszere az alapprogram által szabályozott. Telephelyenként a nevelőtestület által bevált gyakorlat adja az alapot.

Keretek:

- ✚ játék,
- ✚ verselés, mesélés,
- ✚ ének, zene, énekes játék, gyermektánc,
- ✚ rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka,
- ✚ mozgás,
- ✚ a külső világ tevékeny megismerése,
- ✚ munka jellegű tevékenységek,
- ✚ a tevékenységben megvalósuló tanulás,
- ✚ udvari játék, szabad mozgás,
- ✚ délutáni játékba integrált tanulás.

Az egyéb tevékenységi formákat a csoportok óvónői a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével szervezik.

3.4 Óvoda kapcsolatai

3.4.1 A család és az óvoda kapcsolata

A gyermeknevelésben elsődleges szerep a családé. A gyermek optimális fejlődése érdekében, tudásunkkal, képzettségünkkel és szoros együttműködésünkkel igyekszünk ezt kiegészíteni, segíteni. Törekszünk a jó kapcsolat, korrekt partneri viszony kialakítására. Ennek eredményeként a szülők bizalommal fordulnak felénk, gyakran kérik véleményünket, segítségünket.

Együttműködésünk alapelvei:

- Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait és szoros együttműködésünk során segítségnyújtásunkat a családhoz illesztjük
- A nevelésben a család szerepe az elsődleges, az óvoda erre épít és kiegészíti azt.
- Az óvónő fogadja el a szülőt még akkor is, ha a gyermeknevelésben hiányosságot tapasztal.
- Kapcsolatot tapintat és megértés jellemezze, mélyüljön el az együttes tevékenység során.
- Az óvónő ismerje meg és fogadja el a család szokás- és szabályrendszerét, ha szükséges tapintatosan próbálja azt befolyásolni.

Óvodánkban a szülők képviselőjét a szülői szervezet látja el, az élén az általuk választott vezető áll.

Kapcsolattartásunk formái a szülőkkel:

- napi beszélgetések, információ a gyermekek állapotáról,
- preventív családlátogatás, óvodába érkezés előtt,
- szülői értekezletek,
- nyílt napok, ünnepek,
- fogadóóra,
- közös programok szervezése (kirándulások, gyermeknap, készülődés az ünnepekre, jótékonysági bál),
- szülői munkaközösségi programok (munkadélutánok, rendezvények, társadalmi munka, stb.)
- Projekt nap

A család és az óvoda tartalmi kapcsolatának továbbfejlesztési lehetőségei:

- A passzívabb szülőket is bevonjuk az óvoda életébe, érdektelenségük okát felkutatjuk.
- Havi ütemterv kiírása a faliújságra.
- Szülői értekezletek látogatottságának szinten tartása. Tegyenek javaslatot az őket érdeklő témákra, oldott légkör teremtése.
- Több közös rendezvény szervezése.
- Karácsony nyitottá tétele.

3.4.2 Óvoda-iskola együttműködésének formái

Fontosnak tartjuk a zavartalan átmenet segítését, nevelőmunkánk összehangolását, az együttműködést. Az a célunk, hogy a gyerekek örömmel, bizalommal, érdeklődve várják az iskolát. Szóbeli tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről, egyéni fejlődés üteméről, a várható nehézségekről.

Figyelemmel kísérjük a gyermekek beilleszkedését. Alkalmat adunk rá, hogy megismerkedjenek a leendő tanítónővel, az iskola épületével.

A fejlettség szerinti beiskolázásra a nagycsoportos óvónő folyamatos megfigyelésének tapasztalatai és az orvosi szakvélemény alapján kerüljön sor. Ha a beiskolázás eldöntéséhez kiegészítő vizsgálatra van szükség, forduljon a nevelési tanácsadóhoz.

3.4.3 Egyéb kapcsolatok

A fenntartó önkormányzat vezetőivel és dolgozóival napi szinten tartjuk a kapcsolatot. Továbbra is meghívjuk a helyi vezetőket az ünnepeinkre, értekezleteinkre, hiszen fontos, hogy ismerjék az óvoda munkáját. Ők is meghívják az óvodavezetőt a képviselőtestületi értekezletre, ha óvodával kapcsolatos témát tárgyalnak.

A működés feltételeinek biztosításakor figyelembe veszik az általunk javasoltakat.

Védőnői szolgálattal folyamatos kapcsolatot tartunk. Rendszeresen tisztasági szűrést végez az óvodában. Bekapcsolódik a HHH gyermekek felkutatásába, beóvodázásába. Felkérésünkre szülői értekezleten előadást tart az általunk javasolt témakörben.

Folyamatos kapcsolatot tartunk a **gyermekjóléti szolgálattal, pedagógiai szakszolgálattal**. Szükség esetén közös családlátogatások végzése, jelzőrendszer működtetése, szülők támogatása, esetmegbeszélések történnek.

A **nyugdíjas klubbal** esetenkénti kapcsolatot tartunk (idősek napja, karácsony).

IV. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelésünk feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és szellemi szükségleteinek kielégítése, az egészséges életmód alakításával, az érzelmi-erkölcsi és az értékorientált közösségi neveléssel, valamint az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításával.

4.1 Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés az óvodai nevelőmunkánk szerves része. Biztosítja a gyermekek zavartalan fejlődését, egészségük fenntartását, megerősítését, a szervek, szervrendszerek védelmét, fejlesztését. Olyan nevelési folyamat, amely feltétele az összes nevelési hatások pozitív érvényesülésének. Nagyon fontos, hogy az óvoda feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való legoptimálisabb alkalmazkodásra. Feladatunk a gyermek fejlődését elősegítő egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

Az egészség megőrzésére irányuló gondozás a személyi és környezeti higiéniát is magába foglalja. Az óvodába érkező új gyerek számára nem csak a tárgyi feltételek, hanem az életritmus is szokatlan. Új környezetben hamarabb betegszenek meg. A beilleszkedés, alkalmazkodás nehézségeit az óvoda minden dolgozója tartsa természetesnek.

Az egészséges személyiségfejlődés fontos feltétele az óvónő és gyermek közötti jó kapcsolat. A gyerek jó közérzetéhez a felnőtt testközelségére is szükség van. A gyerekek szükségleteik önálló kielégítésére fokozatosan válnak képessé. Az óvónő az eredményes gondozás érdekében működjön együtt a családdal, segítse a családok higiéniás szokásainak formálását.

Fontos, hogy a szülők is segítsék a gyerek érzelmi feloldódását, óvodai beilleszkedését.

Célja:

A gyermekek egészséges életmód iránti igényének megalapozása, testi fejlődésük elősegítése, betegségmegelőzés.

Egészséges életmód kialakításának feladatai és az óvoda egészségvédő programja

- ✚ Helyes életritmus és az egészséges életmód, a testápolás, az öltözködés, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása az óvodában.
- ✚ Az óvodába érkező gyermekeinket türelmes, tapintatos, elfogadó bánásmóddal segítjük át az óvodába lépés nehézségein.

- ✚ A gyermekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges a tiszta, áttekinthető, biztonságos környezet kialakítása az intézményben.
- ✚ A felnőtt jelenléte, példamutatása elengedhetetlen kritériuma az egészséges életmód kialakulásában.
- ✚ Harmonikus személyiség fejlesztése, identitástudat erősítése és a multikulturális értékrend kialakítása.
- ✚ Igyekszünk megkülönböztetett figyelemmel, gondoskodással, nyugalmat, együttérzést sugárzó szavakkal, biztonságot nyújtó gesztusokkal körül venni a sajátos nevelést igénylő gyermekeket.
- ✚ A gyermekek befogadásakor bevonjuk a szülőket is, ezzel is megkönnyítjük az óvodai beilleszkedést.
- ✚ Biztosítjuk a testi gondozáshoz szükséges korszerű feltételeket.
- ✚ Lehetővé tesszük, hogy a gyerekek testápolási teendőikben önállósodni tudjanak.
- ✚ Kiscsoporttól kezdve biztosítjuk a fogmosás feltételeit, a helyes technika megmutatását is beleértve.
- ✚ Figyelünk a megfelelő folyadék fogyasztására, a gyermek egészségének védelmére, edzésére, óvására, megőrzésére.
- ✚ Felhívjuk a szülők figyelmét az egészségtelen üdítók, édességek hatásaira.
- ✚ Gyümölcsnapok, zöldségnapok beiktatásával tesszük lehetővé a rostok fogyasztását.
- ✚ Új ízek megismerésére biztatjuk, de sohasem kényszerítjük a gyerekeket.
- ✚ Nagy hangsúlyt fektetünk az evőeszközök minőségére.
- ✚ Ízlésesen terített asztal mellett, az óvónő példamutatásával, fokozatosan és tapintatosan alakítjuk ki a kulturált étkezés szokásait.
- ✚ Az ebéd utáni alváshoz, pihenéshez szellőztetéssel, meséléssel, dúdolgatással teremtjük meg a megfelelő hangulatot, miközben tekintettel vagyunk az életkori és egyéni sajátosságokból adódó különbségekre.
- ✚ A gyermekbútorok az esztétikai és higiéniai szempontok mellett segítséget nyújtanak a tartáshibák megelőzésében, korrigálásában is.
- ✚ Biztosítjuk az életkori éréshez megfelelő mozgásfejlesztő eszközöket, az ehhez szükséges berendezési tárgyakat a csoportszobában is.

A fejlesztés tartalma:

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.

Az óvónő az óvodai felvétel után tájékozódjon a gyermekek fejlettségi szintjéről, és erről feljegyzést készítsen. A testi szükségletek kielégítése alapozza meg a gyerekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységhez szükséges. A növekedés, fejlődés üteme minden gyereknél különböző, ezért folyamatosan figyeljük a testsúly, magasság változását. Nagyon fontos az óvónő és a gyermek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. Attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte viselkedéssel közelednek hozzájuk, így könnyen megismerhetjük a gyerekek igényeit, családból hozott szokásait. Törekedjünk arra, hogy egyre önállóan elégítsék ki szükségletüket.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezethez az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő. A gyerekek fejlődésének egyik feltétele a táplálkozás, amely az elhasznált energiát pótolja, és a további testépítést biztosítja. A gyerekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Ezért fontos, hogy változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítsuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljünk. Biztosítsuk, hogy a nap folyamán bármikor ihassanak. Az étkezés megszervezése és lebonyolítása fontos gondozási feladat. Az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat, egyúttal igényességre, kulturált viselkedésre készítet.

Szoktassuk a gyerekeket arra, hogy ügyeljenek környezetük tisztaságára étkezés közben is. Válgják igényükké a szalvéta használata, a csukott szájjal való étkezés természetes legyen számukra. Az önálló étkezés, az önkiszolgálás szokásainak kialakítását fokozatosan, tapintattal végezzük, hagyjunk megfelelő időt a tevékenységre. A nagycsoportosok tízórainál önállóan kenjék a kenyeret.

A testápolás a gyermekek tisztasági igényének kialakítását szolgálja. Olyan kapcsolatot alakítsunk ki a gyerekekkel, hogy kívánsága, kérése alapján tudjuk segíteni. Az óvodai és családi gondozási szokásokat próbáljuk meg összehangolni. Védjük a gyerekek érzékszerveit.

A fogmosáshoz, WC használathoz teremtsük meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék a teendőket. Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket, fejleszti ízlését, önállóságát is. Törekedjünk arra, hogy a szülők is fogadják el a réteges öltözködés fontosságát. Csereruhát, tartalék fehérneműt, tornaruhát, váltócipőt minden szülő biztosítson gyermeke számára.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében figyelniük kell arra, hogy a rossz körülmények közül érkező gyerekeknél a szokások kialakítását fokozatosan és utánzásos helyzetben végezzük.

A következő feladatokra kell még jobban odafigyelnünk:

- egészséges életmód kialakítása, egészségmegőrzésére törekvés
- testápolás, tisztaság igényének kialakítása
- kulturált étkezési szokások megtanítása
- mozgásigény kielégítése

Az óvodában balesetek elkerülése végett tilos a papucs használata!

A gyerekek ügyeljenek ruhájuk esztétikus elhelyezésére a fogason. Torna előtti vetkőzésnél igazítsák meg ruháikat, és rendezetten helyezték a székre őket, zoknijukat a cipőbe tegyék.

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A szervezett séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez. Tartózkodjanak minél több időt a szabadban. Az udvari játék is hozzájárul mozgásigényének kielégítéséhez. Azoknál a gyerekeknél, akiknél mozgásfejlődésükben bármilyen rendellenességet, lemaradást tapasztalunk, szükség esetén vegyük igénybe külső szakember (orvos) segítségét is. Ezeknél a gyerekeknél korrekciós mozgásos feladatokat alkalmazzunk, s több lehetőséget, több időt fordítsunk mozgásuk fejlesztésére.

Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt szellőztessünk

A délutáni pihenés előtt az óvónő mesével teremti meg az elalváshoz szükséges nyugodt légkört. A gyermek alvási szokásait vegyük figyelembe. Kedvenc játékát magával viheti az ágyába. Otthonról hozott saját párnával alszanak. A gyerekeknek különböző az alvásigénye. Ezt figyelembe véve a kiscsoportosok hosszabb időt töltsenek pihenéssel, mint a nagyok.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségük biztosítása:

Az óvodában megbetegedett gyereket fokozott gondoskodással gondozzuk mindaddig, amíg a szülei meg nem érkeznek. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, külön törülköző használatával igyekezzünk meggátolni. Figyeljünk a helytelen testtartásra, szervezzünk sok mozgásos tevékenységet.

A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartása javítható. Tartózkodjunk minél többet a szabadban, ez növeli a gyerekek ellenálló képességét. A futások fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

Edzési lehetőség a téli időszakban a szánkózás, csúszkálás.

A gyerekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Az óvoda tárgyi környezete megfelel az egészségügyi előírásoknak, esztétikusak, nyugtató hatású színharmóniát árasztanak.

Legfontosabb fejlesztési színterünk az udvar. Az udvaron árnyékos és napos rész, füves, homokos rész is legyen. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok virág. A homokozóban mindig legyen kellő mennyiségű homok, azt évente cserélni szükséges, takarásáról gondoskodni kell. Az udvar betonos része többféle tevékenységre alkalmas.

Az óvoda épületét, a csoportszobát az óvónők esztétikusan rendezzék be.

Az esztétikus csoportszoba fontos az ízlésközvetítés és a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzük.

Erős napsütés ellen a csoportszobát függönnyel védjük. Az óvónők alakítsanak ki a többféle játéktevékenységhez elkülönített csoportszoba részeket. Alakítsanak ki mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, beszélgetéseknek a színtere. A beszélgetések fejlesztik a kommunikációs képességüket, beszédkedvüket.

Legyen olyan hely a csoportban, ahol a séták alkalmával összegyűjtött tárgyakat, „kincseket” elhelyezik.

Minden gyereknek legyen jellel ellátott fogasa. A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Testük arányosan fejlett, teherbíró.
- Szükségleteiknek kielégítését késleltetni tudják.
- A gyerekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak.
- Zsebkezdőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan töltenek vizet, önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Önállóan öltöznek.
- Cipőjüket befűzik, bekötik, ruhájukat ki-be gombolják. Törekednek az ízléses és szép öltözködésre.
- Ruhájukat esztétikusan helyezik el jelüknél.
- Környezetükben igyekeznek rendet tartani.

4.2 Az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A kisgyermek érzelmi lény, s hozzá a külvilágból minden az érzelem közvetítésével jut el. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Célja:

Olyan derűs, állandó értékrendet tartalmazó, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör kialakítása, amely segíti a gyermek érzelmi biztonságát, hogy az összetartozást belső szükségletként élhesse át, teret engedve önkifejező törekvéseinek.

A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján. Optimális kapcsolat alakítása a szűkebb és tágabb társadalmi környezettel, megalapozva a szülőföldhöz való kötődést.

Feladatok:

- Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- Pozitív töltésű érzelmi kapcsolatok kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése, a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- Az együttélés szabályai, illemszabályok kialakítása.

A fejlesztés tartalma:

1. Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése.

Az óvodában a gyermeket barátságos, derűs légkör vegye körül, mert ez ad neki biztonságérzetet. Családias légkörben kialakul a gyerekek érzelmi kötődése társaikhoz, felnőttekhez egyaránt. A derűs alaphangulat kapcsolatteremtésre, tevékenységre serkent.

A gyermekek közösségi színterei legyenek otthonosak, barátságosak, összhangban az óvoda környezetével, de az ő ötleteik, elképzeléseik is érvényesüljenek. A gyermekek szabadon mozoghassanak az óvoda helyiségeiben, az udvaron, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Legyenek kuckók, bensőséges zugok, leválasztott sarkok, melyek a csoportszobák családi jellegét, intimitását növelik.

Legyen minden csoportnak hagyománya, szokásrendszere, ami mélyítheti az összetartozást, együttérzést (születésnapok megünneplése). Középső és nagycsoportos gyerekeknek tároló helye legyen (doboz), ahová eszközeit, játékait, gyűjtött „kincseit” beteheti, önállóan kezelheti.

A beszoktatás meghatározza a gyermek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához.

Biztosítsunk lehetőséget az „anyás” beszoktatásra. Hosszabb időn keresztül, folyamatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. A gyermeknek a szülői együttlét biztonságát ad az új környezet elfogadásához, a szülőknek pedig betekintést az óvoda életébe. A beszoktatás ideje alatt a gyermekek elhozhatják magukkal kedvenc tárgyaikat, játékaikat, melyekhez ragaszkodnak.

Az óvónő személyes kapcsolattal, mesével, énekes játékkal kedveskedjen a gyerekeknek. Az idősebb óvodások is lepjék meg a kicsiket szép verssel, énekkel, mesével.

Lefekvésnél a nyugalmas légkör megteremtése érdekében az óvónő üljön a gyerekek közé. Különös türelemmel mutassa meg a testápoláshoz és étkezéshez szükséges tárgyakat, azok használatát. Játékosan gyakoroltasson, sok-sok megerősítéssel, vegye figyelembe az egyéni képességeket, tempót. A nagycsoportosok segítsenek a kicsik öltözködésében, vegyék körül őket gyengédséggel, szeretettel.

A családi légkör elősegíti a társas kapcsolatok alakulását. A gazdag, tevékenykedtető élet, a közös élmények biztosítják a gyermekek együttműködését, közben formálódik egymáshoz való viszonyuk.

Legyen lehetőségük az érdeklődésüknek megfelelő tevékenység választására, hogy átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot.

Az érdektelen gyerekekre fel kell figyelni, ki kell deríteni az okát, hogy befolyásolni tudjuk pozitív irányba.

Az óvoda szervezzen több közös programot a kicsik és a nagyok együttműködtetésére. A csoportok légkörét a teljes és kölcsönös bizalom hassa át. Az óvónő éreztesse, hogy bízik minden gyermekben, és a jót feltételezi róluk. Ez a gyerekek egymás iránti jóindulatának és bizalmának alapja.

2. Pozitív töltésű érzelmi kapcsolatok kialakítása:

A gyermekek pozitív kapcsolata úgy alakul, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítja és társa a gyermeknek, és a dajkának, aki szeretetteljes, elfogadó attitűddel fordul a gyermek felé. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet korlátokkal együtt.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára érthetővé, vonzóvá tudja tenni. Elengedhetetlenül fontos a jó kapcsolat a szülőkkel az együtt neveléshez. Az óvónő minden gyermekhez próbáljon megértéssel, szeretettel fordulni. A gyerekek érezzék, majd értsék meg, mit tart helyesnek, mit miért utasít el, mindezt fejezze ki cselekedeteiben, szavaiban. Így a gyerek kezdetben érzelmileg, később belátás alapján azonosul az óvónője által közvetített értékrendhez.

A pozitív töltésű érzelmi kapcsolat kialakítása különösen fontos a HHH gyermekek esetében. Fontos, hogy szeressenek óvodába járni, felnőttel, gyermekkel jó kapcsolat alakuljon ki.

A következő feladatok hozzájárulnak beilleszkedésükhöz, fejlesztésükhöz:

- már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék
- legyen lehetősége a társas kapcsolatok kialakítására
- konfliktust feloldó megbeszélések kellő odafigyeléssel, kivárással
- vonjuk be őket is a szabályok kialakításába
- érzelmileg éljék át a közös tevékenységből eredő sikert
- vegyenek részt az ünnepekben
- közös élményekre épülő közös tevékenység biztosítása

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedéséhez a többi gyermek társadalmi érzékenységét is erősíteni kell. Fogadják el a különbözőséget, segítsük őket az objektív vélemény nyilvánításához másokról és önmagukról. Segítsük a gyermekekben a felelősségérzet és feladattudat kialakítását.

Az óvónő magatartása legyen határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte. A gyermekekkel igazságosan és differenciáltan bánják. Követeléseiben vegye figyelembe a gyerek fejlettségét, jó szándékát, törekvéseit szem előtt tartva fejlesztésük feladatait is. Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Adjon lehetőséget a javításra mulasztás esetén.

A felelősségérzést, kötelességtudatot a közösségi nevelés egész folyamatában szükséges fejleszteni. Az óvónő tilalom helyett adjon választási lehetőséget a gyermeknek, hogy önálló döntéseket hozhasson és a változásra képessé váljon. Örömet jelezze dicsérettel, félelemkeltés nélkül jelölje a veszélyeket, problémákat. A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, feloldja a nehézségeket, megszünteti a görcsösséget.

Az óvoda valamennyi felnőtt dolgozójának magatartása legyen határozott, következetes, barátságos, szeretetteljes, elfogadó, tehát mintaértékű.

3. Gyermek-gyermek közötti kapcsolat:

Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy számon tartják őt, hogy a csoportnak szüksége van rá. A kortársi kapcsolatoknak fontos szerepe van a szocializációban. Az óvónő bátorítson minden gyereket, hogy pozitív énképe kialakuljon. A gyermekközösség biztosítja a sokoldalúságot, az összehasonlítási lehetőséget. A csoportközösség lerövidíti a tapasztalatszerzés útját, rugalmas gondolkodásmódot alakít. A kortárs is modell a gyermek számára, átveszik egymás szokásait.

Az óvónő figyeljen arra, hogy a gyermek én-tudata megerősödjék, én-képe a különböző tevékenységek során és kapcsolatokban differenciálódjék; egyetlen gyerek se tűnjön el

észrevétlenül a csoportban. El kell érni, hogy figyeljenek egymásra, képesek legyenek beleélni magukat más gyerek helyzetébe. Segíteni kell a barátságok alakulását. Segítsük elő, hogy a különböző tevékenységek végzése közben együttműködhessenek a feladatok megoldásában. Tapasztalhassák meg a közösen végzett tevékenységek örömét, eredményességét.

Fontos, hogy a gyerekek elfogadják társaik eltérő külsejét, viselkedését, beszédét, a különbözőséget. Ez a szociális érzékenység fontos megnyilvánulása. Legyenek türelmesek egymás iránt. Fokozatosan alakítsa az óvónő a tűrőképességüket és a konfliktusok megoldásának önállóságára ösztönözze őket.

4. Az együttélés szabályai, illemszabályok kialakítása:

Az emberi kapcsolatok, együttlét alapja, feltétele a kölcsönös bizalom. Az óvónő és dajka szeretetteljes magatartásukkal és beszédükkel követendő példát mutatnak a gyerekek számára.

Alapvető követelmény a tisztelettudás a felnőttekkel, vendégekkel, csoporttársakkal szemben. Egymás iránti megbecsülés kinyilvánítása, egymás és a felnőttek munkájának megbecsülése produktumainak megóvása.

Gyakorolják a gyermekek a tapintatos viselkedést, vigasztalják szomorú társaikat, legyenek figyelmesek, segítsenek egymásnak, a kisebbeknek, legyenek türelmesek egymáshoz.

Az óvónő tapintatos magatartásával neveljen önfegyelemre, hogy a gyermek egyéni céljait a csoportnormákhoz alkalmazkodva valósítsa meg. Fejlődjön ki kudarcűrő képessége a vizsálymentes csoporttársi együttműködés érdekében.

A viselkedés szabályait pontosan és egyértelműen fogalmazza meg az óvónő.

5. Megtanítja a gyermeket:

- A jó megjelenésre: tisztaság, ápoltság, rendezettség
- Az óvodai viselkedés szabályaira: a kérdezés módjára, udvariassági szokásokra: használják a kérem, köszönöm kifejezéseket, a bocsánatkérés (elnézést, ne haragudj) segítse elő a békülést, enyhítse az okozott sérelmet, a konfliktusok egymás közti rendezésére, a teljes névvel történő bemutatkozásra, a köszönés módjaira. Óvodánkban elfogadott köszönési módok: kis-és középső csoportban minden forma, nagycsoportban magázó formában a felnőtteknek. Köszönjenek azon társaiknak, akikkel játszani kezdenek, vagy akiktől elválnak.
- Az árulkodás és jogos panasz közti különbség felismerésére nevel. Árulkodásnak minősül, ha ezzel a gyermek önmagának akar előnyt szerezni.
- Az érintkezés szabályaira: tekintettartás, udvarias és halk beszéd, egymás beszédének meghallgatása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban hozzák nyilvánosságra.
- Igényükké válik a viselkedés és a helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegésére.
- Segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival, elfogadják a különbözőséget.
- Érdeklődnek társuk, barátaik iránt, ha óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- Feladattudatuk kialakult. Képesek figyelmesen meghallgatni a felnőttek, gyerekek közléseit.
- Szívesen dolgoznak a közösségért, bíznak önmagukban és társaikban.
- Értékelik saját tetteiket és az eléjük tárt magatartási példát. Konfliktushelyzetben képesek társaikkal egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre

Értéorientált közösségi nevelés

- ✚ Eljuttatjuk gyermekeinket az egymás mellett való békés tevékenykedéstől az együtt való tevékenykedésig (alkalmazkodó és kooperációs készség kialakítása).
- ✚ Elősegítjük önálló, helyzetmegoldó-, konfliktuskezelő-, döntésképesség kialakulását, eleinte a felnőtt közreműködésével, majd nélküle.
- ✚ Fejlesztjük kommunikációs és metakommunikációs képességeiket.
- ✚ Képesé tesszük őket a szép és csúnya, a jó és rossz megkülönböztetésére.
- ✚ Tudjanak örülni saját és mások sikerének. Különösen a sajátos nevelést igénylő gyermekek tekintetében. A sikerek elérése érdekében szakemberek bevonása is szükséges.
- ✚ A napirendben elegendő időt biztosítunk az egyes tevékenységekre, hogy elkerüljük a nyugtalanságot, feszültséget keltő siettetést, kapkodást.
- ✚ El kell érniük, hogy a gyerekek érezzék, az óvónők és a gyerekek várják őket, ezáltal örömmel járjanak óvodába.

- ✚ Meghitt beszélgetések rendszeresítése a csoportokban, melyek során megismerik egymást, az óvónőket és a csoport dajka nénijét azok elvárásait, értékrendjét. Kialakítjuk a békés egymás mellett való játszás szokásait és az egymás iránti érdeklődést.
- ✚ Megmutatjuk és kérjük az egymással való kommunikálás udvarias formáit (üdvözlés, elköszönés, kérem, köszönöm, légy szíves).
- ✚ Erősítjük a csoporthoz való tartozás érzését. Az egymáshoz való alkalmazkodás, az egymással való kommunikálás és a konfliktusmegoldás udvarias módjait gyakoroltatjuk.
- ✚ Rávezetjük a gyerekeket az egymással való párbeszéd hatékony módjára: „én mondok valamit, te hallgatod és megérted”, aztán fordítva.
- ✚ A metakommunikációs jelzésekre felhívjuk a gyermekek figyelmét, példát mutatunk használatukra.
- ✚ A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.
- ✚ Törekszünk arra, hogy az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő, „én érvényesítő” törekvéseinek.
- ✚ Az óvodánk lehetőséget teremt arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit.
- ✚ Felhívjuk figyelmüket a másság, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

A közös élet biztonsága és nyugalma érdekében a csoport életét szabályozó szokásrendszert alakítunk ki. Az érzelmi biztonságot nyújtó, tudatosan szervezett együttlétből kialakul az együttműködés, az egymás felé fordulás képessége.

Az együttéléshez szükséges erkölcsi normák és tulajdonságok csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermekek állandóan gyakorolják a társakhoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a kooperatív megoldásra ösztönző páros és kiscsoportos tevékenységet, így képesek lesznek a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a társaikat elfogadni.

Hangsúlyozzuk a toleranciára, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelést.

Közös élményeket biztosítunk, amelyek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat).

A felmerülő konfliktusokat, azok okait felismerjük, helyesen értelmezzük és hatékonyan kezeljük.

Konfliktushelyzetben a gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására ösztönözzük.

4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A nyelvi kommunikációs helyzetek kialakulásának alapvető feltétele - a beszéd megértése és a beszéd létrehozása. Alkalmazásához beszélő környezetre és szabályközvetítésre van szükség. Fontos az óvónő és a gyerekek közötti szeretetteljes viszony, a derűs, jó csoportlégtkör, ebben kialakul a gyerek beszédkedve.

Az óvoda egész napi életét végigkíséri, szerves része az óvodai élet minden mozzanatának.

Átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét és valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Cél:

A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása. Különböző tevékenységekben és élethelyzetekben az értelmi képességek és az alkotóképesség fejlesztése. A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve biztosítjuk számukra a változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhhetnek a szűkebb és tágabb környezetükről. Szükséges a mintaadás minden gyermeket gondozó felnőtt (szülő, óvodapedagógus, dajka) részéről.

A fejlesztés feladatai:

- ✚ Biztosítjuk a sokoldalú érzékszervi tapasztalatszerzés lehetőségét valamennyi tevékenységi formában.
- ✚ A szerzett tapasztalatok rendszerezésével elősegítjük a gondolkodási műveletek minél alaposabb begyakorlását (analízis, szintézis, összehasonlítás), változatos élethelyzetekben való aktív részvétel segíti elő az értelmi és anyanyelvi fejlődést együtt.

- ✚ Fejlesztjük értelmi képességeiket (észlelés, emlékezet, tartós figyelem, képzelet, kreativitás).
- ✚ Megalapozzuk a gondolkodás kialakulását, segítjük fejlődését. Az anyanyelvi kifejező készséget formáljuk, de nem javítgatjuk.
- ✚ Óvodai programunk egyik legfontosabb feladata, hogy elősegítse a rossz szociális háttérű, ingerszegény környezetben élő gyermekek fejlődését, és elérje, hogy a lassabban fejlődő gyermekek is közelítsék meg a saját koruknak megfelelő kompetenciaszintet (tudás, attitűd, készségek).
- ✚ Iskoláskor felé közeledve feladattudatukat és feladattartásukat erősítjük.
- ✚ Növeljük az önállóan végzendő tevékenységek számát, feladattartásukat erősítjük. Minden gyermekben igyekszünk megtalálni és erősíteni azokat a pozitív tulajdonságokat, amelyek a csoport értékes tagjává teszik.
- ✚ Az átlag feletti képességeket, a pozitív személyiségjegyeket támogatjuk (pl.: érdekesek, témáiban változatosak a rajzai, legtöbbet tud az állatokról, legprecízebben terít... stb.), és erre felhívjuk a társak figyelmét is.
- ✚ Az értelmi és az anyanyelvi nevelés minden tevékenységbe beleértendő, a konkrét cselekvések által megvalósítandó feladat.

Az óvodás gyermek érzelmi alapon mintakövetéssel tanul.

Az óvónő beszéde, kommunikatív viselkedése és beszédkapcsolata legyen modellértékű. Nyelvünk, mely észjárásunkat is meghatározza kulturális érték, ezért ápolni és fejleszteni kell ismereteinket. A gyerekekhez fűződő viszonyában legyen elfogadó, együttműködő, a kapcsolatteremtésben kezdeményező.

Ismerje a gyerekek szokásait, kedvenc játékait, napi örömeit, bánatait. A családi, meghitt beszélgetések, ahol csak rá figyelnek nagyon fontosak a gyerekeknek, erősítik kommunikációs képességüket és beszédkedvüket. Érzelmekben szerepeljen a vidámság, a humor a vicc. Kerülje a gyerekre irányuló gúnyt, hangoskodást. Négy szemközti beszélgetéseket is kezdeményezzen és olyan helyzeteket, ahol a gyerek önként, örömmel nyilatkozhat, kérdéseket tehet fel, és figyel a válaszra.

Beszéd és kommunikációs képességfejlesztés:

Az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztésének lehetőségei szorosan kapcsolódnak az óvodai nevelés minden tevékenységéhez. A gyermek a már meglévő

tapasztalataira, ismereteire, élményeire építve további élményeket és tapasztalatokat szerezhetsz az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Beszélni és beszéltetni – ez legyen a legfontosabb.

Gondozás közben az óvónő sokat beszélgetsen a gyerekekkel. Hangvétele legyen kedves, akkor a gyerek szükségleteit, kívánságait bátran kifejezi.

A gondozási műveletek jó alkalmat teremtenek a párbeszéd kialakítására, a szókincs bővítésére. Ezek a beszélgetések segítik a gyerek-óvónő érzelmi kapcsolatának kialakulását, fokozzák nyitottságát a kapcsolatteremtésre

A jó légkörben a társakkal való tevékenység közbeni beszélgetések során fejlődik beszédfigyelme. Több társ viselkedését, beszédét kell a gyermeknek követni.

Játék közben is alkalmazkodni kell viselkedésében, beszédében. Szerepjátékok során utánzással, modellkövetéssel, szóban, hanglejtésben, mimikában, gesztussal igyekszik azonosulni szerepével. Gyakorolja a különböző beszédhelyzetekhez illeszkedő beszéd módok, nyelvi eszközök használatát.

A bábjátékkal fejlődik érzelmi kifejezőkészsége, követi pajtásai gondolatmenetét, párbeszédet alakít, ítéletet mond. Felismeri a hangjával való bánásmódot, a hangerőt, a hangmagasságot, a hangszínt.

A munka fontos eleme a közös cselekvés, ezáltal a gyerekek folyamatos szóbeli kapcsolatát teszi szükségessé. A szabályok, az eszközhasználat és az eljárás módjának közlése az utasítás megértése segíti a beszédfejlődését, bővíti a nyelvhasználat területeit.

A mese, vers az anyanyelvi nevelés legfontosabb eszköze, ezáltal alakul ki a gyerek szépirodalmi élménye. Az irodalmi szövegek a szókészlet gyarapításával, kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével, különböző hangutánzó, hangfestő szavak használatával gazdagítják a nyelvi kifejező készséget.

A néphagyományok során használt kifejezések is épüljenek be a gyerek szókincsébe (puttony, bocskor, kulacs, ... stb). A beszédnek és a daloknak több közös eleme van, a hangsúly, a lüktetés, a ritmus, a tagoltság, a hanglejtés, a dallam.

A szép kiejtés, a helyes artikuláció, a tiszta beszéd mondókánál és dalnál is egyformán fontos. Számtalan alkalom nyílik a hely és időhatározók használatára.

A kulturált viselkedés szokásai, az illemszabályok lehetővé teszik a helyes köszönést, a bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, szándékaik kifejezését- a kérést, tudakozódást, üzenetközvetítést.

Az érzékek, érzelmek, képzelet, kíváncsiság, beszédkedv fokozásával elősegíthetjük a gyermeki személyiség formálódását.

Nyelvi és kommunikációs játékok:

Ezeknek beszédfejlesztő céljuk van. Az artikuláció, a szókincs, a mondatalkotás, az összefüggő beszéd és párbeszéd fejlesztését segítik. A helyes légzéstechnika is a folyamatos beszédtevékenység alapja. A gyerekek önként és rövid ideig végezzék.

Artikulációs gyakorlatok során fontos a gyermekek ajkának, nyelvének, álkapcsának ügyesítése – segíti a hangzók helyes képzését, ejtését.

Szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez hangutánzó, hallásfejlesztő, szinonima keresőjátékok alkalmazhatók.

Metakommunikációs játékokat is alkalmazzunk. Ez legyen arcjáték és tekintet, különféle gesztusok (kéz mozgása is). Ehhez nagy segítséget jelent a csoportokban levő nagy méretű tükör is.

Beszédtechnikai hibák és korrigálása:

Minden gyerek rendelkezik bizonyos kommunikatív képességekkel, amik igen eltérőek. Egyre több gyerek érkezik ingerszegény, rossz szociális környezetből beszédhibákkal. A gyerek beszédképességének jellemzőit, hibáit jegyezzük óvodába lépéskor. Fontos a megfelelő beszédminta, amit utánzással tanul, ez elősegíti a beszéd alakulását, az ejtészhibák javulását. Az éneklő beszédstílusnál törekedni kell, hogy a gyermek legtermészetesebb hangján, megfelelő stílusban és tempóban beszéljen – verssel, mondókával, beszélgetéssel ügyelni a hanghordozásra.

Ejtészhiba a magánhangzók képzése – nem megfelelő az ajakmozgás az artikuláció (pattogós és motyogós beszéd). Artikulációs gyakorlatok, és anyanyelvi játékok alkalmazása sok eredményt hozhat. Semmiféle hangzó ejtése nem maradhat el. Gyakori a mássalhangzó-torlódás vagy elhagyás.

Kiemelt figyelmet kell fordítani, a lassan fejlődő hátrányos helyzetű gyerekekre, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekre. A szociális helyzetükből adódó hátrányok kompenzálása fontos feladatunk.

Fejlesztésüket a következő területek fejlesztése által érhetjük el:

- észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése
- szókincsbővítés
- beszédkedv fokozása, beszédképesség fejlesztése
- irodalmi élmények nyújtása

- beszédhibák kiszűrése, javítása logopédus által
- felnőtt minta adása

A sok játékos gyakorlás, a beszédkedv felkeltése, beszédbátorság kiváltása, a sikerélmény, a dicséret eredményre vezethet. A felzárkóztatás ütemét sohasem szabad erőltetni, mert gátlások kialakulásához vezethet.

Fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Beszédük összefüggő, elbeszélésük folyamatos.
- Nyugodtan, figyelmesen hallgatják a másik megnyilatkozásait.
- Helyesen használják a névmásokat, névutókat, igemódokat.
- Kialakult a jól érthető, megfelelő hangsúlyozású, hangerejű és sebességű beszéd.
- Beszédüket érzelmeik által kiváltott gesztus, arcjáték kíséri.
- Minden beszédhangot tisztán ejtenek.
- Ismerik a néphagyományokból átvett szavak jelentését (bocskor, ...)
- Megfelelő hanglejtéssel és hangsúllyal használják az állító, tagadó mondatokat, a felszólítót, az óhajtót.

V. Helyi nevelésből adódó céljaink, feladataink

5.1 Nevelési értékeink, feladataink

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére kell irányulnia az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. Az óvodai nevelésben érvényesülhetnek a különböző innovatív pedagógiai törekvések, mivel az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekében, védelmében tartalmaz. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja megteremti azt a módszertani szabadságot, hogy az óvodák átvehetnek és adaptálhatnak egy kész programot, vagy saját programot készítsenek, de annak meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak.

A programkészítés során figyelembe vettük még:

- ✚ az óvodák *természeti és társadalmi környezetét,*
- ✚ a fenntartó, és a vonzáskörzetünkben élők *elvárásait,*
- ✚ a *népesség alakulását, a gazdasági helyzetet.*
- ✚ felmértük óvodáink működési *feltételeit, erőforrásainkat, szakmai felkészültségünket,*
- ✚ *hagyományainkat, eddigi nevelési gyakorlatunkat.*

Az intézmény Pedagógiai programja az óvodai nevelőmunka helyi szabályozója, mely alapján az óvoda dolgozik.

Feladataink:

A 3-7 éves gyermekek harmonikus fejlődésének biztosítása, a szocializációs folyamatok magas szintű vezérlésével, különös tekintettel a szociális érzékenység, társas együttélés alakítására – az életkori sajátosságokat messzemenően figyelembe véve.

A sokoldalú, játékos, mozgásos, érzékszervi tapasztaláson alapuló tevékenységeken keresztül, a kommunikációs nevelés komplex lehetőségeinek kihasználásával a gyermek életkorához, egyéni fejlődési üteméhez, igényeihez, szükségleteihez igazodó személyiségfejlesztés.

A gyermeki személyiség kibontakoztatása, gyermekközpontú, befogadó nevelésre törekvés, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Óvodapedagógusaink módszertani kultúrája kiterjed a személyes és szociális képességek fejlesztésére, a fejlesztés eredményét folyamatosan nyomon követik, s ha szükséges, fejlesztési korrekciókat hajtanak végre, megosztják egymással ez irányú módszertani tudásukat. A

fejlesztés megvalósulása nyomon követhető az intézmény dokumentumaiban, a mindennapi gyakorlatban.

Az intézmény nevelési-oktatási céljai határozzák meg a módszerek, eljárások kiválasztását, alkalmazását. A pedagógiai folyamatok a személyiség- és közösségfejlesztést, az elvárt nevelési, tanulási eredmények elérését, a szülők, gyermekek és munkatársak elégedettségét és a fenntartói elvárások teljesülését szolgálják.

Kiindulási pontunk maga a gyermeki személyiség, az a tény, hogy a gyermek mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség, és szociális lény. Fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Valljuk, hogy a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek, a pedagógiai tevékenységrendszernek szerepe meghatározó, ezért tudatosan törekszünk ezek minőségi biztosítására.

5.2 Helyi nevelésből adódó céljaink

- ✚ Az érzelmi biztonság mielőbbi kialakítása.
- ✚ Lassan fejlődő, vagy alacsony fejlettségi szintű, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése az esélyegyenlőség megteremtésének érdekében. Fejlesztésük sajátos bánásmóddal, személyre szabott fejlesztő programmal történik.
- ✚ Az egészséges életmódra nevelés feladatainak erősítése a hátrányok csökkentése, valamint a tisztaság, a rend, az egészséges életmódra törekvés belső igényének kialakítása. Ehhez lehetőség van preventív, alternatív egészségvédő programok alkalmazására. A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- ✚ Környezeti feladatok hangsúlyozása. Mindenki ismerje meg falunk szűkebb környezetét, kirándulások számának növelése.
- ✚ Mind a gyerekek, mind a szülők tudatában a környezet esztétikájának erősítése, tisztaságának megóvása, szép, nem szép megláttatása. Környezettudatos magatartás kialakítása.

- ✚ Fontos már óvodás korban felismerni a tehetség ígérését, mert a korai felismerés megfelelő neveléssel, tág cselekvési szabadságot adva juttatja el a gyermeket a kreatív, újat teremtő felnőtté váláshoz.

VI. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

6.1 Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek minden nap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában.

A játék közben a gyerek derűs, felszabadult, a játék örömforrás számára. A cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. A játék fejleszti a gyerek mozgását. A változatos mozgás ügyessé teszi őt, növeli önállóságát, kitartását, hozzáértését. A veszélyhelyzetekkel való ismerkedés és megbirkózás hozzájárul kiegyensúlyozott, félelemmentes közérzetéhez.

A gyermek a játék útján ismerkedik a világgal, a tárgyakkal, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, ezáltal hatással van az értelmi képességek fejlődésére, a kreativitásra. Fejlesztő hatását fokozzák a játékot kísérő pozitív érzelmek. Az érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a beszédkedv. Szívesen mesél átélt élményeiről, kommunikál társaival. Ezáltal fejlődik szókincse, beszédkészsége, beszédértése, kifejező képessége. Játékban nyilvánulnak meg és fejlődnek a gyermekek közötti társas kapcsolatok, válnak közelivé és elfogadhatóvá a viselkedési szabályok.

Célja:

A szabad játék, a szabad képzettársításokat követő, szabad játékfolyamat, amelynek a napirend túlnyomó részében biztosítva kell lennie.

A gyermek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása.

Sokrétű, tájékozódó tevékenységgé váljon.

Feladatok:

- A játék feltételeinek biztosítása: megfelelő légkör, hely, idő, eszközök.
- A gyerek tapasztalatainak gazdagítása, élmények szerepe.

- 3-7 éves korban megjelenő játékfajták.
- Az óvónő játékszerű módszerei.

A játék feltételeinek biztosítása (léghő, hely, idő, eszközök)

Jót és jól játszani csak akkor tud a gyerek, ha megfelelő körülményeket, feltételeket biztosítunk számára: ez legyen a nyugodt, barátságos kiegyensúlyozott léghő. Szabadon dönthet abban, hogy kivel, milyen eszközökkel és hol kíván játszani és mennyi ideig. Elmélyülhet a választott tevékenységben, kijátszhatja pozitív és negatív érzelmeit.

A játékos léghőt segíti a sok új ötlet, a kellő időben adott segítség. A csoportban csak annyi szabályt vezessünk be, ami segíti a rugalmas adott léghő fenntartását, a szabad játékot.

A megfelelő körülmények a gyerek ötleteinek szabad áramlását, az együttműködés kialakulását, a konfliktusok önálló megoldását eredményezik.

Az óvónő bátran használjon humoros kifejezéseket és tréfás szavakat.

Különböző típusú játékokhoz szükséges hely biztosítása:

Az elmélyült, nyugodt játékhoz állandó és ideiglenesen kialakított játszóhelyek, elkülönített „kuckók” szükségesek. A gyermekek a csoportszobában önállóan - vagy amíg erre nem képesek - az óvónő segítségével alakítsák ki a megfelelő helyet. A szabad rendezkedés, aktív közreműködés a tervezés, a szervezés terén, a kreatív tárgyhasználat illetve a döntésképeség és a szituációhoz való alkalmazkodás képességét alakítja ki a gyermekben.

Asztali és építőjátékoknak is legyen megfelelő helye. A játékok befejezése után a bútorokat rendezzék vissza.

Az udvari játéktér igen nagy, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. A három csoport együttlétére lehetőség van, nincs koroknak megfelelő elhatárolt játéktér. Szabadon választhatnak társat, helyet és eszközt maguknak.

Az időjárás függvényében az óvónő segítse a szerepjátékok kibontakozását (népi játékok, mozgásos játékok, ügyességi játékok és sportjátékok feltételének megteremtésével).

A játékhoz szükséges idő:

A tevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak.

A folyamatos napirend jól biztosítja a játék folyamatosságát. A gyerekek egybefüggően a játékok elrakása nélkül játszhatnak több órán keresztül, és lehetőségük van, hogy visszatérhessenek bizonyos tevékenységek után (pl. tízórai, uzsonna).

I. szint: A gyermekek szinte egész nap játszhatnak, egyedül, egymás mellett, egymással, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

II. szint Már csoportokban játszhatnak. A csoportok kialakulásához, szerepek elosztásához több időre van szükségük.

Az óvónő kísérje figyelemmel a játékot, és csak akkor ajánljon fel mást, ha már a gyermekek játéka felbomlóban van, s azt a körülmények miatt szükségesnek látja.

A gyermekek egyéni képességeitől függően szükség van az óvónő által kezdeményezett és irányított játékokra is.

III. szint. Az óvónő biztosítja a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan tulajdonságok, mint az állhatatosság kialakulhassanak. Legyen lehetőség arra, hogy minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységekhez.

Nyáron a reggeli órák, a tízóraizás utáni idő, a nagycsoportosok korábbi ébresztése növelje a kint töltött időt.

A kreativitást segítő játékeszközök:

Az óvónő a játékhoz olyan eszközt biztosítson, mely esztétikus, praktikus, egyszerű, félkész, hogy sokféle ötletre, játékfajtára ihlessen.

A pedagógiai követelmények próbáját ki kell állniuk, és nem veszélyeztethetik a gyermekek testi épségét.

A hagyományos játékok mellett a természetes anyagokból és a természetben található, évszakonként elérhető anyagokból (termések, kavics, csutka, csuhé) készített játékszerek nagyszerű kiegészítők. Az otthonról hozott eszközök birtoklása, illetve annak megosztása a jó játék feltételei közé tartozik.

I. szint. A gyerekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióját, másodsorban a szimbolikus szerepjátékokhoz szükséges kellékekre (papás-mamás, orvosos, fodrászos), amely ösztönzi a gyermeket a szerepjátékra, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajz) szükséges kellékek, csengő-bongó hangszerek.

- II. szint. Az óvónő a korosztálynak bővítsse az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal.

Az udvari játékok főként a gyerekek nagy mozgását elégítik ki, de legyen mód kirakni a csoportszobai játékeszközöket, s ott is megteremteni a nyugodt, kreatív játékot (barkácsolást, konstruálást, rajzolást, festést).

A gyermekek tapasztalatainak gazdagítása, élmények szerepe:

Az óvodás gyermek játékának tartalma valamilyen formában mindig visszavezethető a közvetlenül átélt élményekre, a környezetből érkező benyomásokra. Az óvónő tegye lehetővé, hogy azokat a gyermek újra és újra a játékidőben átélhesse. A tapasztalat és ismeretszerzés pozitív érzelmeket váltson ki, élménnyé váljon.

Sok séta, kirándulások, színházlátogatások fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermek tapasztalatgazdagságában. A játékban a negatív érzelmek és tapasztalatok is megjelennek. Az agressziót vagy szorongást kifejező játék is a gyerek élményeiről vall. Az óvónő jelenléte, védelmet adó magatartása nyújtson biztonságot ezeknek a gyerekeknek. Erkölcsi tapasztalataikban erősítik a szépet és a jót.

A 3-7 éves korban megjelenő játékfajták:

Az óvodába kerülő gyermek első igazi játéka a gyakorló játék, amely a játékeszközök rakosgatásában, manipulálásában észlelhető. Így ismerkednek az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságaival, amihez örömmérés társul. Ez a tevékenység jól fejleszti a szem-kéz koordinációját. Az eszközöket biztosítsa az óvónő és adjon mintát használatukhoz, elrakódásukhoz. Gyakorló játék jelentkezik a konstruáló és szerepjáték elemeként is. Fel kell rá figyelni, ha a gyerek kizárólag e játék szintjén marad.

A szerepjáték már a kisebbeknél is megjelenik. Itt az óvónő vállaljon és szervezzen szerepeket, egyszerű mozzanatokot jelenítsen meg. A szerepeken keresztül a „mintha” helyzet érvényesül, ahol a gyerek megeleveníti a valóság számára lényeges elemét. Játékuk során alakulnak a társas kapcsolatok, az együttműködés, alá-fölrendeltség, viselkedési formák, fejlődik akaratuk, önállóságuk, gondolkodásuk. A nagyobbak szerepjátékában is az óvónő jelenlétével, viselkedésével adjon mintát, különösen kevésbé vonzó szerep esetében. A szerepjátékhoz sok eszközre van szükség, ezeket közösen is lehet készíteni, barkácsolni.

Legyen kialakított hely, ahol eszközök, anyagok a gyerekek rendelkezésére állnak.

Elkészített eszközeiket használják bábozás, dramatizálás alkalmazásával (hétköznapi élet figurái, sík és fakanálbábok).

Gyakorolják, tanulják a bábok mozgatását. Jelentős szerepe van a nagyméretű tükörnek (legyen minden csoportban). Figyelhetik magukat, társaikat, arcukat, mimikájukat, mozdulataikat.

Építő és konstruáló játékok kreativitásuk mellett értelmi és társas képességeiket is sokoldalúan fejlesztik. Ezeket a játékokat, játékszereket gyakran használják a szerepjátékhoz.

Játsszanak egyszerű szabályokhoz kötött ügyességi és szabályjátékokat. Ezek a játékfajták a gyerekek mozgását és értelmi képességeiket fejlesztik (hozzanak ők is szabályokat, legyenek a játék vezetői), értelemfejlesztő szabályjátékok, a különböző társasjátékok, kártyák, dominók, puzzle, memóriajátékok, barchóba (nagycsoportosoknál) és egyéb gondolkodtató játékok. Megtanulják a magatartás alapvető formáit, eredményre törekvést, kudarcűrést.

Az óvónó játéksegítő módszerei:

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A segítség módját mindig a konkrét játékhelyzet, a gyermekek igénye és fejlettsége határozza meg.

A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha problémamegoldóak, az óvónó irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetén – ha szükség van rá – az óvónó legyen játékkezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Közvetlen beavatkozásra akkor van szükség, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát. Igyekezzenek pozitív fordulatot adni a játéknak.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek és tudnak játszani.
- Önállóan kezdeményeznek szerep-és szabályjátékot.
- Elfogadják egymás javaslatát, a konfliktusokat megoldják.

- ✚ Képesek problémahelyzeteket megoldani (dominó, puzzle), egyszerű kiegészítő eszközöket önállóan elkészíteni, játékukban felhasználni. Bonyolult építményeket alkotni.
- ✚ Gyakran báboznak, dramatizálnak.
- ✚ Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.
- ✚ Társas viselkedésükben megjelennek az óvodai viselkedési szabályok.
- ✚ Társas kapcsolatuk gazdag, kulturált és érthető.

6.2 Verselés, mesélés

Az óvodai nevelés fontos területe, az esztétikai nevelés részeként jelenik meg a mese, vers, irodalmi nevelés. Egyik eszköze az óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek is. A nap bármely szakában kezdeményezhető, mely kapcsolódhat az óvodai élet bármely területéhez (zenéhez, vizuális élményhez, környezethez).

A mese visszaigazolja a gyermek szorongásait, egyben feloldást és megoldást kínál. A csodákkal, átváltozásokkal ráébreszt a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. Emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít. Varázslat, élmény a kisgyermek számára.

Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulatai ösztönzik a gyermeket a szóbeli kifejezésre. Hozzásegítik őket szorongásaik leküzdésére, gátlásaik oldásához, önbizalmuk „én” képük alakulásához.

Célja:

- ✚ A gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése.
- ✚ Irodalmi élmény nyújtásával a vers, mese megszerettetése, irodalom iránti igény kialakítása.
- ✚ Könyv szeretetére, megbecsülésére nevelés.

Feladat:

- ✚ A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- ✚ 3-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása – mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játék.

Fejlesztés tartalma:

Az irodalmi anyag összeállítása az óvónők feladata. Ebben a népi, klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek is legyen helye. Érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság.

Tartalma legyen szituációhoz és a gyerekek életkorához, érdeklődéséhez megfelelően kapcsolódó

Naponta többször kezdeményezzen az óvónő mondókát, verset, mesét, a gyerekek kérésének, érdeklődésének megfelelően. Egy-egy mesét legyen alkalma a gyerekeknek többször is meghallgatni, hiszen a gyermek ilyenkor eleven, belső képi világot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A mindennapi mesék hatására segítse elő a dramatizálást, bábozáshoz szükséges eszközökkel a mese tartalmának eljátszását.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

I. szint. A versanyagot népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink játékos, egyszerű verseiből állítsa össze.

Legyen benne altató, hintáztató, járnai tanító, ujjkiszámoló, állathívogató, hangutánzó, ölbéli játékok. Mesék cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődésű legyen.

II. szint. A mesék már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus, realizisztikus mesék. A mai magyar írók modern meséi is legyenek.

Szerepeljenek vidám, humoros versek.

A népi mondókák, a névcsúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Kialakul a vers, mese szeretete, igénylik, várják a gyerekek.

III. szint. Ez a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék. A gyermekek a folytatásos meseregényeket is szívesen hallgatják, napokon keresztül izgatottan várják. A versanyag gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal.

Az óvónő tervezzen bátran lírai verseket, mert a gyermekek már ebben a korban megérik a költői képek érzelmét, kifejező erejét.

A 3-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása:

- I. szint A gyerekek első igazi versélménye a mondókákhoz, az ölbeli játékokhoz kötődnek. A felnőtt testközelsége teljes biztonságérzetet jelent a gyerekeknek. A többször átélt fizikai kontaktusok a gyermek – felnőtt érzelmi egymásra-találását segítik. A vidám rigmusok megkedveltetésére, sokszori ismétlésére legyen minél több lehetőség.

Mesék legyenek egyszerűek, különösen állatmesék.

A meséket többszöri meghallgatás után próbálják megjeleníteni. Az óvónő mutasson be rövid, ötletes jeleneteket bábbal kedvet adva a bábozáshoz.

Ismerkedjenek meg 10-12 mondókát, 10-14 új mesét.

- II. szint. Ekkor már igénylik, várják a mesét, kialakul a vers, mese szeretete. Az áhítat, a figyelő ámulat megjelenik az arcokon. Gyakoriak lesznek a mesék, versek, mondókák, halandzsa szövegek ismételtetése.

Jelenítsék meg a meséket, élményeiket. Rögtönözzenek bábjátékot, dramatikus játékot.

Az óvónő segítségével fejezzék be a gyerekek a megkezdett mese vagy bábjátékot.

Ismerjenek meg 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset, 10-14 új mesét. Ismételjék az előző évben tanultakat is. Az elhangzott szövegek között hangulati, érzelmi kapcsolat legyen.

- III. szint Ezen a szinten minden adódó alkalmat használjon fel az óvónő az ismételtetésekre. 4-5 kiolvasóval bővüljön a nagycsoportosok mondókarepertoárja.

Játszanak színjátékokat. Ismerjenek meg közmondásokat. Találós kérdéseket.

Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez. Figyelmesen, csendben hallgassák a mesét, ezt tükrözze viselkedésük és tekintetük. A 15-20 új meséből többszöri meghallgatás után tudjanak bábozni, dramatizálni.

A bábozás során érzelmi igényeik kielégítődnék, kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. Kiszélesíti a fantáziát, beleélési lehetőséget biztosít.

Én tudata kialakul és megerősödik. Amikor szerepet vállal, követi pajtásai gondolatmenetét, párbeszédet alakít, karakterizál hangban és mozgásban.

A dramatikus játékok a személyiségfejlesztést célozzák. Ezek a helyzetek lehetőséget adnak a közösségi magatartást kialakító tevékenységek, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, és a

közlés megkönnyítésére. Egyéni életük történéseit vagy irodalmi élményüket dolgozzák fel saját érzelmi töltéssel, mély átéléssel. Az eszközökön kívül használják testüket, gesztusaikat, mimikájukat, egyéb kommunikatív képességeiket. Kibontakoznak értelmi, érzelmi erőik.

A drámajátékban élethelyzeteket élhetnek át, felnőtt jelenlétével. Hangszín, hangerő jól érvényesül. Bátorságot és rizikóvállalást jelent. Összpontosításra, akaratra, figyelemre nevel. Segíti a mozgás, beszéd, kapcsolatteremtés kifejező voltát. A játékok aktív és kreatív részei az együtt játszásnak.

Az óvónő olvasson folytatásos mesét, főleg a délutáni pihenés alatt. Legyen kedvelt meséjük, mesehősük.

A kiválasztott versek, mesék erősítsék meg a környezet megszerettetését, a néphagyomány-ápolást, az évszakok szépségét.

Ismételgessék az előző években tanultakat. Egy-egy ének is kapcsolható az irodalmi tevékenységek befejezéséhez.

A könyv szeretetére, megbecsülésére nevelés:

Leljék örömeiket, szórakozásukat a könyvek lapozgatásában, nézegetésében.

Kezdeményezzenek beszélgetést, mesélést az ismert képekről, óvják a könyveket, ügyelve a lapozgatásra. Használják minél több alkalommal. A polcra bármikor levehető, de használat után kerüljön vissza. Otthonról is hozhatnak könyveket.

Szervezeti formák:

A mondókázás, verselés, mesélés mindennapos tevékenység legyen. Az óvónő teremtsen meg a mesehallgatás feltételeit, hangulatát. A vers-mondóka kötetlenül a nap folyamán bármikor alkalmazható.

Érzelmét, érzéseit ossza meg a gyerekekkel.

Az óvónők és a nagycsoportos gyerekek bábozzanak, dramatizáljanak több alkalommal a kisebbeknek. Ez lehet ünnepek, ünnepi rendezvények színfoltja (karácsony, évzáró). Készíthetnek meseképeket a mesealakokról kivágott formákból, kiegészítve rajzzal vagy festéssel.

Mesefilmet videón alkalmasszerűen megnézhetnek a többi csoporttal közösen.

A vers-mondóka kötetlenül a nap folyamán bármikor alkalmazható csoportban és a szabadban lévő lehetőségeket is felhasználva. Gyakran legyen lehetőség az ismételtetésre.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- ✚ Szeretik és igénylik a mesemondást, figyelmesen végig hallgatják.
- ✚ Szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- ✚ Báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és maguk szórakoztatására is.
- ✚ Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.
- ✚ Folytatásos mesét, verses mesét, meseregények szálait össze tudják kötni.
- ✚ Önállóan használják a polcon levő könyveket, hosszan nézegethetik, lapozgatják.
- ✚ Vigyáznak a könyvekre.

6.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zene az egész személyiségre ható pozitív formáló erő. Fogékonyá teszi az embert a szép befogadására, formálja ízlését és magatartását.

Az óvodai zenei nevelés élményhez juttatja a gyermeket, felkelti zenei érdeklődését, fejleszti zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Megszeretteti vele az éneklést, az énekes játékokat és szép, tiszta éneklésre szoktatja.

Fejleszti zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskultúráját.

A zenei nevelés elsősorban az érzelmekre hat, de egyidejűleg az értelemre is. Szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez, az évszakokhoz, népszokásokhoz, a mozgáshoz, az óvodai élethez.

Zenei élményeket szereznek a gyerekek játék közben, kezdeményezéseken és foglalkozásokon.

Célja:

Az éneklés öröme, a társas éneklés, társas zenélés kibontakoztatása, a zenei anyanyelv kialakulásának elősegítése.

Feladatok:

- ✚ A zenei nevelés feltételeinek megteremtése.
- ✚ A gyermek zenei érdeklődésének felkeltése, élménynyújtás.
- ✚ A zenei anyagok igényes, életkornak és a csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- ✚ Képességfejlesztés: hallás, éneklési képesség, ritmusérzék, harmonikus, szép mozgás és zenei kreativitás kialakítása.

- ✚ Anyanyelvi nevelés lehetőségeinek megteremtése.
- ✚ A gyermek- és néptáncok a hagyományok tovább élését segítik.

A fejlesztés tartalma:

A zenei nevelés feltételeinek megteremtése:

A zenei nevelés lehetőségeit egész nap folyamán ki kell használni. A jó zenei légkör átszövi az egész napot. Énekeljünk, dúdolgassunk a gyermekek között hangulatkeltés, érzelmi állapot megtartása vagy megváltoztatása céljából. Az óvónő hangja, hangszíne, egész viselkedése minta a gyermekek számára.

Biztosítson megfelelő teret, eszközöket a zenei neveléshez. Álljon rendelkezésre szép kivitelezésű eszköz, hangszer (fejdísz, szoknya, ritmushangszer, stb.), ezeket kedvükre használhassák.

A gyermek zenei érdeklődésének felkeltése:

Az éneklés, a személyes kapcsolat, az énekes játék a legjobb módszer a zenei érdeklődés felkeltésére. Az énekelgető óvónő érzelmileg hat a gyermekekre és így ő is énekelni kezd. A dalos kedvű óvónő csoportjában a gyermekek is szívesen dúdolgatnak, énekelnek.

A zenei anyagok válogatása:

A korosztálynak megfelelő mondókákat, énekes népi játékokat, klasszikus és kortárs művészek alkotásait, komponált gyermekdalokat, zenehallgatási anyagot ismerjenek meg a gyerekek. A mondókák, énekes népi játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

- I. szint A gyermekek elsősorban ölbeli játékokat ismerjenek meg, melyeket a felnőttel közösen játszhatnak (lovagoltatás, ujj-kézjátékok). A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egyik láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A dalanyag 6-8 mondóka, 10-12 énekes játék, 1-2 komponált gyermekdal az ünnepekre. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusúak. Az óvónő keltse fel a gyerekek érdeklődését a zenehallgatás iránt. Zenei élményt elsősorban énekes előadásával közvetítsen, figyelembe véve a nemzetiségi, etnikai kisebbségi gyerek igényeit is.
- II. szint. A gyermekek játékaik főként csoportos jellegűek legyenek: körjáték, szerepcserélő, párválasztó, sorgyarapító. Dúr hexachord hangszerelésű énekes

játékokat énekeljenek. A dalanyag 4-8 motívumból álló énekes játék, műdal. 4-5 új mondóka, 12-15 új gyerekdal mellett a kiscsoportos dalok ismétlése. Az európai gyerekdalok hangterjedelme is dúr hexachord maradjon.

- III. szint A gyermekek játsszanak ölbeli játékokat a kicsikkel, kiolvasókat alkalmazzanak különböző játékhelyzetekben. Zenehallgatáshoz az óvónő énekeljen érzelmi hatású dalokat, népdalokat, rokon-és más népek dalait, magyar műzenét, altatókat, klasszikus műzenét, kortárs művészek dalait.

A dalanyag 4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal. A mondókák hossza 6-12 motívum, a daloké 12-18 ütem lehet. A 2/4-es dalokban negyed, páros nyolcad, negyed szünet és szinkópa, a mondókákban esetleg tizenhatod is szerepelhet. Bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékok alkalmazhatók e korcsoportnál.

Képességfejlesztés:

- I. szint. A gyermekek jóízű játék közben közvetve szerzik meg a zenei készséget, ismerik meg az alapfogalmakat. Tudnak halkabban, hangosabban beszélni, énekelni, mondókázni. Megfigyelik a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét. Felismerik a magasabb, mélyebb hangokat beszéden, éneken, hangszeren. Kisebb csoportokban énekelve megközelítőleg tiszta éneklésre törekedjenek. Az egyenletes lüktetést érzékeltessék különböző mozdulatokkal. Az óvónő énekes beszéddel, mondókával csalogassa játékba, éneklésbe a kicsiket.
- II. szint. Ezen a szinten csoportosan megközelítően tiszta éneklés, óvónő segítségével egyéni éneklés. Magasabb, mélyebb hangok megkülönböztetése térben mutatással. Lassított éneklés közben mutassák az ének dallamvonalát. Halk, hangos fogalom pár megértése, alkalmazása egyénileg. Dalfelismerés dúdolásról, hangszerjátékról. Egyenletes lüktetés kifejezése játékos mozgással, tapssal, körbejárással. Motívumok hangsúlyainak kiemelése, ritmuskiemelés. Szöveges ritmusmotívumok visszhangszerű ismétlése csoportosan és egyénileg is. Kérdés- felelet játékok. Népi ritmuseszközök használata. Ritmushangszerek készítése, kis „ritmuszenekar” alakítása. Mozgásformák: csigavonal, hullámvonal, szerepcsere.

III. szint. Tiszta éneklés gyakoribb egyéni énekléssel. Éneklés közben a dallamvonal térbeli rajzolása. Halk-hangos éneklés összekapcsolása tempóváltással, dallambújtatással. Hangszínek megfigyelése a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd-és énekhangban, hangszeres zenén. Felelgető játékok éneklése két csoportban. Dallam felismerés jellegzetes kezdő-vagy sajátos belső, ill. záró motívumról is. Dallambújtatás (hallható jelre) előbb rövid, majd hosszú motívumszakaszokkal. Egyenletes lüktetés és dalritmus megkülönböztetése és összekapcsolása (negyed szünet is). Dalok ritmusának hangoztatása belső hallás alapján. Dalok, mondókák felismerése ritmusról. Különböző tempók felismerése, kifejezése énekkel, mozgással (gyors-lassú-normál) Esztétikus mozgás igényének felkeltése, táncos, mozgásos játékok. Ütőhangszerek használata önállóan. Fontos az óvónő modell szerepe. A beszéd és a dalok közös elemei (a hangsúly, a lüktetés, ritmus, tagoltság, hanglejtés, dallam) a nyelvi fejlesztés eszközei lehetnek. A szép kiejtés, a helyes artikuláció, a tiszta beszéd, mondókázással fejleszhető. Ugyanolyan fontos a szövegértés a daloknál is.

Szervezeti formák:

Kötetlen és kötött jellegű. A kiscsoportban kötetlen, a középső és nagycsoportban kötött. A zenehallgatást kapcsolja különböző tevékenységekhez

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- ✚ A gyermekek önként, élvezettel játszanak énekes játékokat.
- ✚ Gátlások nélkül, egyedül is tudnak énekelni.
- ✚ Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra.
- ✚ Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat.
- ✚ Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- ✚ Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- ✚ Egyszerű táncos mozgások elemeit ismerik.
- ✚ Esztétikusan képesek térformák alakítására.

6.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás belső képek gazdagítására épül. A megfigyelés és ábrázolás által formálódnak a gyerekek képzeleti, gazdagodik élmény és fantáziaviláguk, tartalmasabbá válnak fogalmaik. Miközben képi formában fejezik ki magukat, mintegy „megnevezik” érzéseiket, gondolataikat: nő önismeretük, önbizalmuk, differenciálódnak a cselekvéshez, s annak tartalmához kapcsolódó érzelmeik, fejlődnek alkotóképességeik.

Az építő- ábrázoló-alakító tevékenység segíti a gyerekek téri, formai és színeképzeiteik kialakulását, gazdagodását, elősegíti a természet színeire, formáira való rácsodálkozással, a művészi rajzok, festmények, népi alkotások nézegetésével a szépség iránti vonzódás alakulását. A rajzolás, mintázás, kézimunka, építés képalakítás tartalmában és feladataiban konkrét összefüggést mutat a játékkal, (pl. konstruálás, környezetalakítás) a környezet megismerésére neveléssel (pl. a színek, formák megfigyelése) a matematikai neveléssel (pl. téri viszonylatok, síkformák) és egyéb nevelési területekkel. Az anyanyelvi neveléshez elsősorban a szavak mögötti képzettartalom formálódásával járul hozzá. Az ábrázoló tevékenységhez és annak tartalmához kapcsolódó beszéd ösztönzésével a mesék, versek képi megjelenítésével a gyermek gondolkodása, nyelvi kifejezőkészsége sokoldalúan fejleszthető.

Célja:

A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.

Tér- forma, színeképzetüknek gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Feladata:

- ✚ A gyermeki alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- ✚ A 3-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- ✚ A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- ✚ Anyanyelvi fejlesztés gondolatok szóbeli kifejezése, értékítéletek alkotása által

A fejlesztés tartalma:

A gyermeki alkotó, alakító tevékenység feltételeinek megteremtése:

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon. Az alkotó-alakító tevékenységekhez a megfelelő hely olyan legyen, ahol a mozgó gyerektől védett az alkotók köre. Az alkotó tevékenységekhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyerekek szívesen kapcsolódnak be az alkotómunkába, az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják.

Az óvodapedagógus egész nap folyamán biztosítson időt az alkotásra, önkifejezésre, a környezet esztétikai átalakítására, az esztétikai élmény befogadására.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tárolóeszközökre van szükség. Az eszközök biztonságos kezelését az óvónő egyenként tanítsa meg a gyerekeknek. A tevékenységhez az óvónő gondolja végig a feltételeket is, teremtsen meg a mindennapi szabad játékban is.

A 3-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek:

Az óvodapedagógus feladata, hogy az óvodába kerülő gyermekeket megismertesse az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, és technikai eljárásokkal. Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása- észre vetve, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban, népművészeti szépségekben. Az óvónő tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit.

Nem tervezhető a szándékos forma- firka időszakában a téma. A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, homokba karcollással, nyomattal. Az óvónő segítse a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi gyurmázás.

- I. szint. A gyermekek ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Tudjanak beszélni alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak.
- II. szint. Az óvónő a gyermekek alkotó, alakító tevékenységét bővítse. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek

rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése.

A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát,krétát, filctollat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek alakítsanak képeket spárgából, fonalakból, textilből, termésekből.

Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. A gyerekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában.

- III. szint. A gyerekek alkotó együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, plasztikai és környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalkotás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Érezzék a közös munka örömét. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket, pl. viasz karcok, lenyomatok, domborművek stb. alkalmazásával. A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek plasztikai munkájában is jelenjen meg a közös térbeli többalakos kompozíció, egy- egy mesejelenet, énekes játék. Legyen igényük az ajándékkészítés- elsősorban ünnepekhez kötötten- szüleik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttekre is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömét. Az óvónő segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó, alakító munkához szükséges anyagokat. Lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Az óvónő a több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása:

Az alkotó- alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvónő egy héten egyszer tudatosan irányított mikro csoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében csak 5-6 gyerek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtsen meg annak a lehetőségét, hogy minden gyerek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi, plasztikai elképzeléseit.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- ✚ Képképzésekben egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- ✚ A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- ✚ Örül alkotásainak és a közösen elkészített kompozíciónak.
- ✚ Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- ✚ Téralkotásban, építésben bátrak, ötletesek.
- ✚ Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- ✚ Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak alkotásaikról.

6.5 Mozgás, mozgásos játékok

A mozgás az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepet tölt be a 3-7 éves gyermekek fejlődésében. Ebben az életkorban a gyermekek leginkább a mozgás, a tevékenység által szereznek információt környezetükről. A folyamatos gyakorlás során a mozgás minőségi változáson megy keresztül. Ez az egésznapos tevékenységben megfigyelhető, ez alapján fejleszthető.

Kedvezően befolyásolja az értelmi és szociális képességek alakulását.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszicho motoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére:

- ✚ Mozgásos játékok, gyakorlatok, téri helyzetek felidézésével fejlődik a vizuális memória.
- ✚ A testrészek, téri irányok és formák megismerésével gyarapodik ismeretük, szókincsük.
- ✚ A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését.

Hatása a szociális képességek fejlődésére:

- ✚ Saját testének, mozgásos képességeinek megismerése segíti az „én tudat” fejlődését.
- ✚ Közös mozgás alkalmával megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni, társukra figyelni. E közben fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük.
- ✚ Mozgásos tevékenységek során átélik a sikert és a kudarcot. Ezt megtanulják kezelni, elviselni.

Célja:

A gyermekek természetes, harmonikus és esztétikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése. Mozgás segítségével a személyiség sokoldalú fejlesztése, szellemi aktivitás növelése.

Feladatok:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- Nagy és finommozgások és fizikai erőnlét fejlesztése.
- Egészséges életmódot erősítő tevékenységek szervezése az óvodai nevelés minden napján
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák, szociális képességek fejlesztése.
- Feladatok megértésével, az utasítások követésével nyelvi képességek fejlesztése
- Testséma fejlesztése: testfogalom, testrészek, kezesség, dominancia, test koordinációja.
- Szem- kéz, szem- láb koordináció, egyensúlyfejlesztés.
- Egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyerek számára biztosított legyen a mozgás

Mozgásfejlesztés tartalma:

A kiemelt mozgásfejlesztés kettő területen valósul meg:

Szabad játékban, és mozgásos foglalkozásokon

6.5.1 Mozgásfejlesztés szabad játékban

Az óvodába kerülő egészséges gyermekek nagyon szeretnek mozogni. Úgy kell a feltételeket megteremteni, hogy megmaradjon mozgáskedvük, erre építjük a fejlesztést. A környezeti feltételek biztonságosak legyenek, a szükséges és elégséges szabályokat tanítsuk meg.

A gyermekek napirendjét úgy kell kialakítani, hogy egész nap tudjuk biztosítani a mozgás feltételeit.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, **a szabad levegő kihasználására.**

- I. szint. A természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért főleg a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a szobában. Ehhez a csoportszoba berendezése jól felhasználható. Ebben az életkorban a gyerekek gyakran kezdeményeznek csúszó- mászó- bújó játékokat.
- II. szint. Ekkor hangsúlyt kap a szem- kéz, szem- láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. Ezek fejlesztését szolgálják a különböző célba dobó játékok, kugli, ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs tevékenységek is.
Egyensúlyfejlesztésre használható eszközök: Body Roll, füles labda, ugróasztal, lépegető.
- III. szint. A finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. Nagyon sok lehetőség nyílik ennek fejlesztésére a játékban: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, konstruálás, babaöltöztetés, stb.
Ezekhez a tevékenységekhez biztosítsuk a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével. Mozgásos tevékenységekre a folyosót is igénybe lehet venni, de vigyázzunk a balesetek megelőzésére.

Az udvaron is használjuk ki minden lehetőséget a mozgásra. Ehhez biztosítottak a különféle mászóakák, babaház, ugráló kötelek, csúszda, hinta.

A hátsó udvarunkon futballpályát alakítottunk ki. Ez az udvarrész szolgál a testnevelés foglalkozások, a mindennapi testnevelés megtartására, különböző mozgásos tevékenységek szervezésére.

Célunk az, hogy minden gyerek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának megfelelő tevékenységet. Mivel a gyermekek mozgásigénye különböző, fontos, hogy megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, társaikra vigyázni, ne zavarják egymást az aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelők. Ehhez ésszerű szabályokat kell kialakítanunk.

6.5.2 Mozgásfejlesztés foglalkozásokon és mindennapi frissítő mozgáson

A mozgás foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. A játékot és játékoságot alapvető eszközként alkalmazzuk.

Mozgásos foglalkozásokon végeztessünk lábboltozat-erősítő és tartásjavító gyakorlatokat.

A foglalkozások megtervezésénél figyelembe kell venni a csoport általános fejlettségét, fejlődés ütemét. Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak

Megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat. A megfelelő nehézségű gyakorlat fejleszti a gyermek képességeit. Azok végrehajtásánál nem a tökéletes kivitelezés a célunk, hanem olyan készségeket alakítunk ki, amelyek majd elősegítik az egyre pontosabb mozgás elvégzését. Természetesen megmutatjuk a helyes mintát, ösztönözzük és biztatjuk a gyermeket az esztétikus, pontos mozgásra. Ezt a pozitívumok kiemelésével tegyük.

Gyakran használunk eszközt, mert azzal színesebbé, érdekesebbé is tesszük a foglalkozásokat, és a fejlesztést is jól szolgálják.

A foglalkozások szervezésénél fontos szempont, hogy a legkevesebb várakozási idővel, folyamatosan mozogjunk. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzunk.

I. szint. A foglalkozás anyaga nagyrészt természetes mozgásokat tartalmazzon. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése a kiemelt feladat. Pl. különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével stb.

Törekedjünk a testséma kialakítására: testrészek ismeretét célzó gyakorlatok, tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása, a test személyi zónájának alakítása.

Az oldaliság tanulásánál „egyik- másik” kifejezést használjuk.

II. szint. A mozgásfejlesztésben nagyobb szerepet kap a térmozgások megismerése. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot kell tervezni, amikor különböző irányokban végeznek mozgást, és különböző formákat mozognak be. Pl. futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus mindig változtatja helyzetét), szökdelés padok körül, futás hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

Mozgásfejlesztésnél fontos szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése. Pl. különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzet-változtatások, futás közbeni megállások. Másik fontos feladat a szem- kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl. babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra foki között, célba ugrás.

Testséma kialakítása terén legfontosabb az oldaliség tanítása. Itt már „jobb- bal” kifejezéseket használunk a csuklójukon lévő jelhez igazodva. A csukló megjelölése kezességtől függetlenül, de mindig ugyanarra a kézre kerüljön.

III. szint. A legfontosabb feladat az észlelés fejlesztése. Egyes gyakorlatok csukott szemmel is végezhetők, pl. labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel a test előtt, test mellett.

Finommotorika fejlesztését a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet végezni. Erre a célra használhatók a különböző méretű labdák, botok, szalagok. Pl. bot fogása marokkal, alulról-felülről, szalag fogása két ujjal, marokkal, labda gurítása ujjakkal. Minden ujjal egyszerre, majd külön- külön. Szalag lengetése csak a csukló mozgásával stb.

A foglalkozásokon lehetőség nyílik a keresztcsatornák fejlesztésére is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Mindennapi frissítő mozgás az óvodai fejlesztő munka szerves része. Minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését mindenki maga teremtsen meg. Anyagát mozgásos játékok adják, kiegészülve egy- egy gimnasztikai gyakorlattal. Lehetőség szerint a szabadban tartjuk.

Szervezeti formák:

A mozgásos foglalkozások kötelezően szervezett tevékenységek, amelyek nem jelentenek kényszert a gyermekek számára. Minden csoportban heti egy alkalommal van foglalkozás.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- ✚ Szeretik és igénylik a mozgást. Ellenálló-képességük, edzettségük, alkalmazkodóképességük szabályokhoz, társakhoz kifejlődött.
- ✚ Ismerik az eszközök nevét, a gyakorlatokhoz kapcsolódó kifejezéseket.
- ✚ A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása kialakult.
- ✚ Kitartóan képesek a feladatok elvégzésére: futás, járás, egyensúlyozás, irányváltoztatás, téri tájékozódás, térben mozgás, eszközös játékok, kúszás, ugrás.
- ✚ Játékos és versenyhelyzetekben megfelelő akarattal, fantáziával, kreativitással, önálló szervezéssel vannak jelen.
- ✚ Tudnak ütemtartással járni, a gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.

6.6 Külső világ tevékeny megismerése

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat, melynek során a gyermek tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- társadalmi - tárgyi környezetéről. A környezettel való ismerkedés közben alakul társas magatartása, fejlődik nyelvi kifejezőképessége.

Olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek szükségesek az életkorának megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a helyi néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Célja:

A gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti- társadalmi - tárgyi világ értékei iránt. A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartás megalapozására.

Olyan szokások, szokásrendszerek alakítása, amelyek meghatározzák a környezettel való harmonikus együttlétet.

Feladatok:

- ✚ Természeti és társadalmi környezet megfigyelése és tapasztalatok szerzése.
- ✚ Környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása.
- ✚ Hagyományok, szokások ápolása.
- ✚ Környezetalakítás.

- ✚ Környezetvédelem.
- ✚ Anyanyelvi nevelés
- ✚ A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

A fejlesztés tartalma:

6.6.1 Természeti és társadalmi környezet megfigyelése és tapasztalatok szerzése.

A gyermekek a közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

I. szint. Az óvoda megszerettetése után ismerkedjenek meg az óvoda szűkebb környezetével. Figyeljék az évszakok szépségét, színeit, változásait, időjárását, növényeit.

Gyűjtsenek terméseket, kavicsokat, leveleket, tollakat, az évszakra jellemző képeket. Ismerjék meg az óvoda utcáját, a boltot. Beszélgessenek a környezetükben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről.

Téli időszakban nézzenek vadállatokról videofilmet (5-10 perces). Játsszanak családjátékot (anya, apa, gyerek- összetartozás). Ismerkedjenek testükkel- végtagok, érzékszervek funkciói.

Gyakorolják a gyalogos közlekedést.

Szerezzenek tapasztalatokat gyümölcsökről, virágokról, zöldségfélékről (2-3). Figyeljék meg az állatokat természetes környezetükben (3-4) lakóházak udvarán.

II. szint. A tapasztalat- és élményszerző sétáinkat már az óvoda utcáján túlra is tervezzük, melynek során a közlekedést is gyakorolják. Megfigyelik a személy- és teherszállító járműveket. Gyönyörködjenek az évszakok szépségében. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyeztetést, hajtatót, magvak csíráztatását. Szerezzenek tapasztalatokat az időjárás és öltözködés közti összefüggésről. Látogassanak el családokhoz, nézegessenek családi képeket. Tudják bemutatni a család tagjait, otthonukat. Látogassanak el az gyógyszertárba, szolgáltató üzletekbe. Ismerjék meg az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat. Ismerkedjenek meg néhány gyümölcscsel, zöldségfélével, virággal. Ismerjék meg a sertést, szarvasmarhát, házinyulat és kicsinyeiket. Vadon élő állatok közül néhányat (róka,

szarvas, őz, mókus). A költöző madarak közül a gólyát, fecskét. Nézzenek 10-15 perces videofelvételeket a vadállatokról. Ismerjék fel környezetük színeit.

III. szint. A gyerekek ismerjék meg az óvoda tágabb környezetét. Figyeljék az évszakok szépségét, színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit. Csíráztassanak, ültessenek növényeket. Ismerjék a mezei virágokat, a vadon termő ismertebb növényeket.. Végezzenek egyszerű kísérleteket növényekkel, vízzel, levegővel, talajjal. Ismerjék meg a felnőttek munkáját. A családról szimulációs játékban jelenítsék meg a gondoskodást, a legfontosabb szükségleteket, a testvéreket, a gyermekek segítségadási lehetőségeit. Nevezzék meg a test részeként a törzset. Ismerjék meg az érzékszervek funkcióit, védelmét. A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák a gyűjtött anyagokat és hasznosítsák azokat. Látogassanak el középületekbe (könyvtár, posta, gyógyszertár, bolt) Legyenek ismereteik a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről. Nézzék meg a környezetük háziállatait, figyeljék meg életmódjukat. A vadon élő állatokról videofelvételt nézhessenek többször is. Csoportosítsák az állatokat: hol élnek, az ember gondozza-e, hasznosak-e. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját, fedezzék fel a különbségeket. Ismerjék fel környezetük színeit, színárnyalatait, idézzék fel emlékezetből is

6.6.3 Hagyományok, szokások

Hagyományápoló munkánkban számba vesszük a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, eseményeket, szokásokat.

Megfigyeléseink az állatok viselkedésére és az emberi tevékenységeket jelölő szokásokra vonatkoznak.

- ✚ Szeptember Takarítás világnapja
- ✚ Október 4. Állatok napja
- ✚ Kézmosás világnapja –okt.15. -egészségnap
- ✚ Márton-nap nov.10. –lámpás felvonulás
- ✚ December 13. Luca - Luca-búza hajtatás
- ✚ Március 22. Víz világnapja - vizes játékok
- ✚ Április 22. Föld napja - kirándulás a parkba
- ✚ Május1. – májusfa állítás
- ✚ Május – Anyák napja

✚ Május 10. Madarak, fák napja - virágültetés

6.6.4 Környezetalakítás

A gyermek a környezet megismerése közben szerzett tapasztalatait, ismereteit feldolgozva visszahat környezetére. Egyik formája a szabad, kötetlen játék.

Az alkotó fantázia mozgósítására kéznél vannak a csoport eszközei. A gyakorlás másik módja a környezet megfelelő átalakítása a tevékenységváltáshoz. Játéktér kialakítása körjátékhoz, bábozáshoz, meséléshez, tornához, stb. a természeti környezetből évszakonként összegyűjtött anyagok (toll, kavics, levél, termés, stb.) elhelyezése, csoportszoba évszakonként díszítése is ilyen tevékenység.

6.6.5 Környezetvédelem

A környezetvédelem a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, ehhez szükséges a természethez való pozitív érzelmi viszony, mely tiszteletet jelent a társadalmi és természeti környezettel szemben. Szorosan összekapcsolódik a környezetalakítással és a munkatevékenységgel.

Fontos nevelési feladat, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról, ne rongálják, ne pusztítsák azt. Tudják, hogy minden élőlénynek joga van az élethez.

A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, ezért nagyon fontos az óvoda minden dolgozója és a szülők környezetvédő és környezettudatos magatartása a környezetszennyezés elkerülésében és az egészséges környezet helyreállításában.

A szelektív hulladékgyűjtésre ösztönzés és az újrahasznosítás tudatosításával szemléletformálás.

A környezetvédelem kiterjed az emberre is, mint a társadalmi környezet egyedére. Az idősek tisztelete, a kisebbek, gyengébbek óvása, védelme, a felnőttek munkájának megbecsülése a környezetvédő magatartás kialakulásának feltétele

Anyanyelvi nevelés feladatainak megvalósulása:

A szűkebb és tágabb környezet megismerése közben a már meglévő ismereteiket, szókincsüket igyekszünk bővíteni.

Bátor beszédre ösztönözzük a gyerekeket. Meghallgatjuk élményeiket, tapasztalataikat, önálló véleményalkotásra biztatjuk őket.

Célunk a beszélgetés, beszélgetés. A helyes mondatalkotásban fontos az óvónő modell szerepe.

A tevékenység szervezési formáinak biztosítása

A gyermekek fejlesztése közvetlen tapasztalat- és élményszerző megfigyelések és séták alkalmával történik. Egyes témakörök mikro csoportos formában kerülnek feldolgozásra.

Hetente egy természeti- társadalmi - tárgyi környezeti téma tervezése.

Hetente egy nap zöldség- illetve gyümölcsnap, az egészséges táplálkozási szokások kialakítása érdekében. Zöldség- és gyümölcssaláták készítése.

Alkalmanként látogassanak ki a parkerdőbe. Itt jó lehetőség adódik a természet közvetlen megtapasztaltatására.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- ✚ A gyermekek tudják nevüket, lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását.
- ✚ Megnevezik testrészeiket, igényesek testük tisztaságára.
- ✚ Megkülönböztetik a jobb és bal oldalt, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, stb.)
- ✚ Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködnek szépségükben.
- ✚ Ismerik a környezetükben levő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- ✚ Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- ✚ Ismerik környezetük növényeit, azok gondozását.
- ✚ Védik és óvják a természetet.

6.7 Matematika tartalmú tevékenységek

A matematikai nevelés lehetőséget teremt a környező valóság formáival és mennyiségi viszonylataival kapcsolatos tapasztalatszerzésre. A matematikai megismerő és problémamegoldó tevékenység élményt jelent a gyerek számára. Olyan ismeretek birtokába jut, melyeket a tevékenységei során alkalmazni tud.

Szoros a kapcsolat a matematika és az óvoda tevékenységformái között, de kiemelkedik a környezet megismerésével való kapcsolata. A környezet változásainak megfigyeléséhez szükség van matematikai alapismeretekre.

Tapasztalataink szerint szükség van a komplex foglalkozásokon megvalósuló fejlesztésen kívül, önálló matematikai nevelésre is.

A gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formája valósulhat meg:

- az utánzásos mintakövető
- a spontán játékos
- az óvodapedagógus által irányított, megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- a gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások

Célja: A környezet formai, téri és mennyiségi viszonyainak megtapasztaltatásával a gyermeki kompetencia növelése, értelmi képességének fejlesztése

Feladata:

- ✚ A gyermekek természetes kíváncsiságának, érdeklődésének kielégítése
- ✚ Tapasztalatok, élmények nyújtásával a cselekvéses tanulás biztosítása
- ✚ Egész nap folyamán legyen lehetőség a formai, térbeli és mennyiségi viszonyok megtapasztaltatására
- ✚ Fejlődjön a gyermekek gondolatainak szóban történő kifejezése és kérdéskultúrája

Fejlesztés tartalma:

Már a kiscsoportban ismerkedjenek meg a gyerekek a matematika világával. A matematikai érdeklődés és kíváncsiság felkeltése, a matematikai beállítódás és szemlélet megalapozása már ebben az életkorban megtörténhet.

Középső csoporttól kezdve kell a matematikai tapasztalatok, részképességek, gondolkodási műveletek és szokások elsajátítását elkezdeni.

Játék és szabadidőben létrejöhetnek olyan szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely összefüggéseket dolgozunk fel foglalkozás keretében, azt az óvodapedagógus dönti el.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- ✚ keltse fel a gyerekek matematikai érdeklődését, ismertesse fel az ok-okozati összefüggéseket
- ✚ alakítson ki pozitív viszonyt a problémahelyzetek megoldásához

- + alapozza meg a gyerekek logikus gondolkodását
- + juttassa matematikai ismeretekhez a gyerekeket a természet tevékeny megismerése során - készítse el és tervezze meg az egyénre szabott fejlesztési területeket
- + ismertesse meg a gyerekeket matematikai kifejezésekkel
- + fejlessze egyéni problémalátásukat, problémamegoldó képességüket
- + alakítsa a gyerekek ítélőképességét, fejlessze tér- sík és mennyiség szemléletüket
- + segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességének fejlődését
- + törekedjen arra, hogy amit csak lehet, természetes környezetben figyeltessen és tapasztaltasson meg
- + hagyja a gyermeket saját logikája szerint gondolkodni, ha szükséges próbálja rávezetni a kínáló lehetőségekre
- + támaszkodjon a gyerekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire

Főbb tevékenységek a matematikai tapasztalatszerzés területén

- Megfigyelések, összehasonlítás, szétválogatás tulajdonságok szerint, saját szempontok alapján.
- Sorba rendezés mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint.
- A számfogalom megalapozása mérési, összemérési feladatokkal, mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel.
- Tapasztalatszerzés a geometria körében építés, síkbeli alkotások, geometriai formák felismerése.
- Tükörrel való tevékenység, mozgások tükör előtt (fontos feltétele a téri percepció kialakításának).
- Tájékozódó képesség fejlesztése térben és síkban (mozgás, rajzolás, énekes- kör- és szabályjátékok, stb.)

A matematikai tartalmú tevékenység szervezési formái:

Heti 1 alkalommal, kötött vagy kötetlen formában, az óvodapedagógus határozza meg

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- + Tárgyakat meg tudnak számlálni 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma és szín szerint.

- ✚ Értik és helyesen használják a mennyiségekkel és halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket (több, kevesebb, ugyanannyi, rövidebb, hosszabb, stb.)
- ✚ Halmazokat tudnak képezni megadott szempont szerint.
- ✚ Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- ✚ Térbeli és síkbeli alakzatok másolására képesek.
- ✚ Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd

6.8 Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés egyik eszköze a munka és a munkajellegű játékos tevékenység, ami sokszor azonosságot mutat a játékkal és a cselekvő tanulással. A munka célra irányuló tevékenység, többnyire külső irányítással folyik, a gyermektől belső figyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli. Az óvodai munka mindig játékos marad.

A munka elvégzését külső szükségesség indokolja, a gyermekeknek valamit teljesíteniük kell, munkájuk eredményét ők és mások is tapasztalhatják.

Munkavégzés közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről.

Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok használatát, ismerkednek a munkaszervezés folyamataival. Közben alakul kötelességtudatuk, erősödik kezdeményezőkézségük, fejlődik együttműködési képességük.

Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak a társas kapcsolatok.

A munka hozzájárul az értelmi képességek fejlődéséhez is, megalapozódik a munka iránti tisztelet, eredményének megbecsülése, felébred a gyermekben a dolgozó ember szeretete.

Célja:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését, az egész személyiség alakulását.

Feladat:

- ✚ A különböző típusú munka és munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok biztosítása.
- ✚ Munka végzése során a szabályok, az eszközhasználat, a részmozzanatok közlésével, az utasítás megértésével az anyanyelvi nevelés fejlesztése.

A fejlesztés tartalma

Az óvónő teremtsen meg a gyerekek számára életkorukhoz, erejükhöz mért munkalehetőségeket. Az óvoda lehetőségei alapján kapjanak tartalmilag gazdag, változatos feladatokat. Ezekhez megfelelő eszközöket kell biztosítani, melyek könnyen kezelhetők és nem balesetveszélyesek. Meg kell teremteni a munkához szükséges nyugodt, kiegyensúlyozott légkört. A gyerekek érezzék, hogy munkájukat számon tartják, szükség van a munkájukra. Önálló munkavégzéssel legyen módjuk a szükséges készségek elsajátítására, gyakorlására. Lássák munkájuk célját, hasznosságát.

A napirendben megfelelő időt biztosítsunk, hogy a különböző feladatokat a gyermekek egyéni tempóban végezhesék. Az óvónő és a dajka kezdi a munkát és mintát ad a pontos, kitartó munkavégzésre.

Az óvónő a munka jellegének, a csoport és az egyes gyermek fejlettségének megfelelően értékelje a munkát. Értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

6.8.1 A különböző típusú munka és munkajellegű tevékenységek tervezése

Munkafajták:

1. Mindennapi étellel kapcsolatos munkák:

- terítés, törölgetés, söprögetés, teremrendezés, rakodás, naposság (középső- és nagycsoport)
- önkiszolgálás- testápolás, öltözködés, étkezés, környezet gondozása (egészséges életmód alakítása c fejezetben)

2. Heti munkanap: egész évben ugyanazon a napon ugyanaz a munka végzése

- játékválogatás, rendezés, portörítés, babafürdetés, játékjavítás, babaruhamosás, zöldség-gyümölcs tisztítás, darabolás

3. Évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó alkalmoszerű munkák:

- udvarrendezés, gereblyezés, levelek összegyűjtése
- diószedés, szőlőszüret

- háziszárnyasok etetése egy udvarban
- ághajtás, cseresznyehajtás
- Luca-búza hajtás
- Karácsonyi díszek és ajándékkészítés
- madáretetés
- hólapátolás, járdaseprés
- jelmez- és fejdíszek készítése (Farsang)
- kokárdakészítés (március 15.)
- papírcsónakok, pecázás eszközei, vizes játékok készítése (Víz világnapja)
- tojásfestés (Húsvét)
- gyümölcsfák, kertek megfigyelése (tavasz)
- májusfa díszítése (május 1.)
- ajándék készítés anyák napjára
- nagytakarítás, dekorálás ünnepek előtt
- középsősök ajándékot készítenek a nagyoknak
- nagycsoportosok ajándékot készítenek az elsősöknek

A gyermek számára életkorának megfelelően szabadon választható a szemlélődéstől a konkrét munkáig terjedő folyamat.

1. A **naposság** közösségi megbízás.

- 4 éves kortól lehet bevezetni. Feladattudatot feltételez, figyelemösszpontosítást igényel. A munka sikere összefügg a kiválasztás módjával, a munka irányításával és értékelésével. Csoportonként alakítja az óvónő a kiválasztás rendszerét, napostáblán jelzi, jelvénnel, köténnyel látja el a naposokat. A választás önkéntes alapon történik, senkit sem erőltetünk.
- **4-5 éves korban:** Az óvónő ossza meg a munkát a naposok közt és ő irányít. Ismerteti a munkafolyamatot, a részmozzanatokot, majd konkrétan értékeli a munkát az egész csoport jelenlétében. A naposok segítséggel felterítik az asztalterítőt, szétosztják a szükséges eszközöket, segítenek a szilárd ételek szétosztásában. Étkezés után leszedik az asztalt, összehajtják a terítőket. Letörlik az asztalt, összeseperik a morzsát.

Ellenőrzik a csoportszoba rendjét, az udvari játékok helyretételét. Szükség szerint átrendezik a termet, segítenek az óvónőnek a foglalkozási eszközök kiosztásában, összeszedésében.

- **5-7 éves korban:** A naposok önállóan felterítik a terítőket, az étkezéshez szükséges eszközöket esztétikusan elrendezik az asztalon. Feltálalják a tízórait, uzsonnát. Étkezés után leszedik az asztalt, a terítőket önállóan összehajtják. Összetakarítják az asztal környékét. Játékelrakás után esztétikusan eligazítják a tárgyakat a polcon. Előkészítik felszólítás nélkül a rendszeresen használt eszközöket. Ügyelnek a különböző helyiségek rendjére.

2. **Munkanap** heti egy alkalommal van. Ilyenkor nagytakarítást, polcrende­zést, portör­lést, játékválogatást végeznek az óvónő irányításával. A legkisebb gyermekeket is bevonja az óvónő a rend fenntartásáért végzett tevékenységbe egyéni fejlettségüknek és érdeklődésüknek megfelelő mértékben.

3. **Alkalomszerű munkák.**

- **3-4 éves korban :** Az óvónőt figyelve vegyenek részt a növények gondozásában, a madarak etetésében. Segítsenek a termések, falevelek elszállításában, az érett gyümölcsök összeszedésében (diószüret). Figyelemmel kísérik az élősarok gondozását. Tavaszt várva segítenek a csíráztatásban, rügyeztetésben. Az óvónővel együtt elvetik a magvakat, figyelik fejlődésüket, változásaikat az élősarokban. Ősszel segítenek a nagyobbaknak a falevelek gyűjtésében, figyelik az udvarrendezést. Segítenek az óvónőnek a játékjavító munkában (anyagok, eszközök adogatása). Erejükhez mérten részt vesznek a csoportszoba átrendezésében.
- **4-5 évesen:** Folyamatosan részt vesznek a csoportszoba rendjének kialakításában. Átrendezik a termet. Az eszközöket funkciójuknak megfelelően helyezik el. Folyosón, mosdóban segítenek a rend megőrzésében. Az óvónővel közösen egyszerűbb javításokat végeznek. Együtt feldíszítik a szobát (jeles napok, ünnepek előkészítése). Segítik a kisebbeket és egymást öltözésben, vetkőzésben. Ajándékokat készítenek a kicsiknek, a felnőtteknek. A gyerekek a lehetőség szerint működjenek közre az élősarok gondozásában, az udvar tisztántartásában (fű gondozása, avar gyűjtése, öntözés). Használják a kisméretű kerti szerszámokat. Az óvónővel együtt az évszakoknak megfelelően folyamatosan gazdagítsák,

változtassák az élősarkot. Tél végén ültessenek magvakat, a kikelt növényeket gondozzák, öntözzék.

- **5-6** éves korban Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, rendezésében. Végezzenek önállóan környezetszépítő munkát, játékok tisztítását, egyszerű javításokat, vitaminsaláták készítését. Az óvónő gyakori dicsérettel, elismeréssel érje el, hogy szívesen vegyenek részt a munkában. Rendszeresen készítsenek a kicsiknek meglepetéseket. Ünnepekre ajándékokkal lepjék meg szeretteiket. Minden területen segítsenek, ahol szükséges. Az élősarokba gyűjtsenek magvakat önállóan egyénileg is és csoportosan is. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék a felnőttekkel.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- ✚ A gyermekek képesek szükségleteiknek megfelelően önállóan ellátni magukat (öltözködés, önkiszolgálás).
- ✚ Szeretnek közösen dolgozni.
- ✚ Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- ✚ Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- ✚ Örömmel közreműködnek a növények, állatok gondozásában.
- ✚ Segítenek a kisebbeknek.
- ✚ A munkavégzéshez szükséges eszközök, szerszámok célszerű használatát ismerik.
- ✚ Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak.
- ✚ Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

6.9 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás a tevékenységekben valósul meg. Az óvodapedagógus feladata a tanulást támogató környezet kialakítása.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a gyerek teljes személyiségének fejlődését és fejlesztését támogatja. Egész nap folyamán jelen van.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése. A tanulás során minden hatás komplexen hat a személyiségre.

Lehetséges típusai az óvodában:

- utánzásos minta és modellkövetés
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- a játékos, cselekvéses tanulás
- gyakorlati probléma megoldás

Cél:

Az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése..

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

Feladatok:

A tanulás feltételeinek megteremtése, a tanulás megszervezése, megtervezése, irányítása.

A fejlesztés tartalma:

A foglalkozások nagy része kötetlen jellegű, a mozgás kivételével, mely mindhárom csoportban kötött foglalkozás.

A kezdeményezett foglalkozások mikro csoportos keretek közt zajlanak, a játékokat nem rakják el, a tevékenységek befejeztével visszatérhetnek ahhoz.

A tanulás feltételeit az óvónőnek kell megteremteni.

A tanulás alapfeltétele a szeretetteljes légkör, melyben tiszteletben tartjuk az elmélyülten játszó gyermeket, szándékát és döntésének jogát.

A tanulási tevékenységet játékidőben, megfelelő helyen, naponta megközelítőleg azonos időben szervezzük.

Alakítsuk ki a szükséges munkafegyelmet. Az önálló feladatvégzést segítjük, halk beszédre, türelmes várakozásra szoktatjuk a gyermekeket.

5-7 évesek esetében követelménynek tartjuk, hogy feladataikat befejezzék, önfegyelmük, kitartásuk, feladattudatuk és tartásuk erősödjön.

Tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődjenek. Érzékelése, észlelése differenciálódjon. Alakuljon ki a térbeli mozgásfejlettség, téri tájékozódás, a testséma. Szándékos figyelem, a megőrzés időtartalma nőjön.

Az anyanyelvi nevelési feladatok megvalósításának segítségét, a beszédhibák csökkentését utazó logopédus látja el heti 1 alkalommal.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését, szocializációját fejlesztő pedagógus látja el helyben, szakértői bizottság által meghatározott óraszámában.

Programunkban jelentős szerepet szánunk a hagyományok, ünnepek, a népi kultúránk értékeinek megőrzésére, továbbadására.

Nevelőmunkánkban ezt komplexen valósítjuk meg, a gyermekek minden tevékenységébe beépítjük. A népszokásokon keresztül megéreztetjük az összetartozás melegségét, a közös vidámság örömét.

Tervező munkánkban számba vesszük a várható környezeti változásokat, a jeles napokat, ünnepeket, ezek tervünk kiinduló pontjai.

Szervezett tanulás formái:

A szervezési formák megválasztása során figyelembe vesszük a következő szempontokat:

Kedvez a megismerő/ alkotó tevékenységnek, a motivált állapot fenntartásában:

- az indirekt tanulásirányítás
- nyílt, a gyermeki önkéntességen alapuló tanulás-tanítás

Kötelező:

- Mozgás, mozgásos játékok (heti 1 alk.) Frissítő mozgás (naponta)
- Ének, zene, énekes játékok 4-7 éveseknek (heti 1 alk.)
- Mesélés (naponta)

Kötetlen:

- Rajzolás, mintázás, kézimunka (szükség szerint több napon)
- Ének, énekes játékok, zenehallgatás (3-4 éveseknek heti 1 alk.)
- Környezet megszerettetése, megismertetése 3-4-5 éveseknek (heti 1 alk.)
- Vers, mondóka (naponta)
- Mesélés

Témától, tartalomtól, a csoport sajátosságaitól függően, a szervezett tanulás munkaformáit az óvónő határozza meg:

- Környezet megszerettetése, megismertetése 5-7 éveseknek (heti 1 alk.)
- Matematikai tapasztalatszerzés 4-7 éveseknek (heti 1 alk.)

A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális:

- Mozgás, mindennapi frissítő mozgás
- Ének, énekes játékok, zenehallgatás (4-7 éveseknek)
- Mese
- Környezet megszerettetése, megismertetése (5-7 éveseknek)
- Matematikai tapasztalatszerzés

Mikro csoportos, kiscsoportos, páros, egyéni:

- Rajzolás, mintázás, kézimunka
- Környezet megszerettetése, megismertetése
- Ének, énekes játékok, zenehallgatás
- Vers, mondóka
- Mesélés
- Matematikai tapasztalatszerzés

Foglalkozások szervezése a nevelési év folyamán:

kiscsoport: november 1- május 31-ig

középső csoport: október 1 – május 31- ig

nagycsoport: szeptember 15 – május 31 – ig

A tanulás során preferált módszerek:

Megválasztását a gyermek életkori sajátossága, testi – lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja.

Az óvónő módszereit mindig az adott helyzetnek megfelelően válassza meg, és kombinálja.

A játékosság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységben. Az élmények elmondása, az óvodai és otthoni megbízások adása, az önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, önértékelésre való készítés mind hasznos módszerei a programnak.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:

A gyermekek akkor tudnak örömmel tevékenykedni, ha sok dicséretet, buzdítást, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek,

mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Ez akkor hatásos, ha konkrét, a gyermekek jó cselekedetét, tettét emeli ki, vagyis személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermekek személyiségének kibontakoztatását. Alkalmazni a jutalmazás sokféle módszerét: simítást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt.

Büntetés a tanulási folyamatban kerülendő. Az óvónő a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés, egy kérdés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

VII. Boldog óvoda program

A program célja

A pozitív pszichológia eredményeire építve adjunk ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez kidolgozott Boldogság programmal. Arra törekszünk, hogy a Boldogságórák derűs és élményben gazdag feladatai, játécai, valamint gyakorlatai fokról fokra kibontakoztassák a derűt és életszeretetet.

A BOLDOG ÓVODA PROGRAM gyakorlati alkalmazása a nagycsoportban fog történni. Kiemelt feladatunk a gyermekekben a boldogságra való képesség erősítése, kibontakoztatása. Pozitív énkép kialakítása, a feladatok, játékok segítségével a szeretet, magabiztosság, egymásra való odafigyelés, önmaguk és társaik tiszteletének erősítése. A szeretetteljes, vidám légkör hozzájárul a gyermekek pozitív pszichés fejlődéséhez, ezáltal kihat egészségükre, szomatikus fejlődésükre egyaránt.

A Boldogságóra Program 10 egymásra épülő témából áll, s ezek fokozatosan tárják fel a gyermekek elé a boldogság sokféle lehetőségeit, területeit, az arra való törekvés feltételeit. Minden egyes téma egy-egy hónap tematikáját adja, a foglalkozások e területek köré épülnek. Boldogóráink tematikája a következő:

- A hála gyakorlása

- Az optimizmus gyakorlása
- Társas kapcsolatok ápolása
- Jó cselekedetek gyakorlása
- Célok kitűzése és elérése
- Megküzdési stratégiák
- Apró örömök élvezete
- A megbocsátás gyakorlása
- Testmozgás
- Fenntartható boldogság

A boldogságórák várható hatásai:

- Fejlődik a gyermekek problémamegoldó képessége
- Szélesedik a gyermekek látóköre és gondolkodásmódja
- Testi, szellemi és társas erőforrásokat épít
- Ellensúlyozza a negatív érzelmeket
- Óvja a gyermekek mentális egészségét
- Csökkenti az agressziót a gyermekközösségben

Javulnak a gyermekek tanulási eredményeik

VIII. Differenciálás, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése

8.1 Differenciálás lehetőségei az óvodában

A differenciálás egy bizonyos pedagógiai szemlélet. Jelent egyfajta érzékenységet a gyermekek különbözősége iránt, és jelent egyfajta bánásmódot is, amellyel odafordulunk, viszonyulunk a gyermek másságához, s ennek érdekében fejlesztésükhöz a legmegfelelőbb pedagógiai módszereket választjuk ki.

A differenciálásra azért van szükség, mert minden gyermek más és más, más adottságokat örökölnek a szülőktől, más környezeti ill. nevelő hatások érik őket, s ezek más személyiséggé formálják, alakítják őket. Nincs két egyforma ember, s így joga van minden gyereknek különbözni a többitől.

Ennek alapján a differenciálásra szükség van azért, hogy a gyermek a neki megfelelő nevelésben, oktatásban részesüljön, s ezzel teljesítőképessége maximumát érje el.

A differenciált, egyéni bánásmódra nagyon sok lehetőséget nyújtanak azok a tevékenységek, melyeket nap, mint nap végzünk. Egy-egy feldolgozás során van, aki segít adogatni bizonyos eszközöket, tárgyakat, van, akinek már a kezébe tudunk adni egy kést is, van, aki ügyesen darabol, van aki csak válogat. Mindenképpen a gyerek egyéni fejlettségéhez mérten adjuk a feladatokat.

A gyermekek közötti **fejlődésbeli különbségek**, melyek megnyilvánulnak:

- ✚ Eltérő biológiai szükségleteikben (testi, idegrendszeri sajátosságaikban)
- ✚ Adottságaikban (értelmi képességeik, kifejezőkészségük terén)
- ✚ Tapasztalataikban, egyéni élményeikben
- ✚ Mozgásigényükben (túl mozgékony, megülő)
- ✚ Társas magatartásukban, kontaktusteremtésükben (visszahúzódo, aki mindenkivel rögtön megtalálja a hangot)
- ✚ Érzelmeikben
- ✚ Érdeklődésükben, aktivitásukban

7.1.1 A differenciálás területei

A **motiváltság** elérésében támaszkodhatunk a gyermek különféle késztetéseire, igényeire, szükségleteire.

Ennek megjelenési módjai: Mozgásigénye, az óvodapedagógussal vagy a barátjával való együttlét vágya, kíváncsisága, érdeklődése, sikerélményre való törekvése, alkotásvágya, felfedezési vágya, esztétikai igénye, önmegvalósítási vágya, amelyek kihasználhatók vagy felkelthetők.

Az óvodapedagógus feladata:

A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységek szervezése, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezzenek a természeti és társadalmi környezetről.

Tartalomban való differenciálási lehetőség a gyermek igényére támaszkodik.

Ez nyilvánul a tartalom mennyiségében, mélységében, (részletezettségében, minőségében), a tartalmi részek egymásra építettségében, kapcsolataiban, a már meglévő tapasztalataiban / ismereti anyagban, a gyermeki érdeklődés irányultságában (pl.: autók iránt, állatok iránt, stb.) azonos téma esetében vagy a témát kiegészítő tartalmi területen.

Az óvodapedagógus feladata:

- ✚ Építsen a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére.

✚ Teremtsen kedvező helyzeteket a tapasztalatszerzésben, az élmények gyűjtésében.

Célban, szintben való igazodás a gyermek igényeihez, tapasztalataihoz.

A cél az egyes fejlődő képességek fejlettségének elérése, valamint jártasságok, készségek kialakulása érdekében azonos vagy eltérő szintű feladatok végzése; más eszközök bevonásával, vagy azok megkeresésével, egyszerűbb vagy bonyolultabb problémák felvetésével; kereső/kutató/felfedező módon.

A **módszerek** használata is igazítható a gyermek igényeihez.

Beszélgetés, megbeszélés előnyben részesítése némely gyermeknél, vagy az elbeszélés, a bemutatás, szemléltetés, magyarázat ... eljárásainak megválasztása, vagy az értékelés módszerének különféle eljárásai (elismerés, megerősítés, dicséret, jutalmazás, bátorítás, ösztönzés, példaként kiemelés stb.).

A **munkaformák** igazítása a gyermeki igényekhez.

Van olyan gyermek, aki szívesebben tevékenykedik egyénileg vagy párosan (óvopedagógussal vagy a barátjával), csoportban (homogén vagy heterogén csoportban; vagy szimpátia alapján létrejött csoportban...stb.), frontális körülmények között.

A **szervezés módjának** igazítása a gyermeki igényekhez.

Kötött, kötetlen, mikrocsoportban, kooperatívan.

Az információk megszerzése során a **közvetítésmód csatornájában** való igazodás a gyermeki igényekhez.

Auditív, vizuális, audio-vizuális, kinezetikus, komplex, interaktív, tárgyi, síkbeli, makett, manipulatív, kísérleti, természetes, mesterséges eszközök használatával, szimbólumok, technikai eszközök...stb.

Az óvodapedagógus feladata:

- Olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben lehetővé teszi számukra a tapasztalatok és ismeretek megszerzését.

Óvónőinknek törekedniük kell arra, hogy minden helyzetben több fokozatban tervezzenek, melyekből a gyermekek maguk választhatnak. Ezáltal sikerélményhez jutnak, majd ez ösztönzőleg fog hatni bonyolultabb feladatok vállalására is.

Ha bízunk a gyermekben és ő eredményes lesz, önmagát kezdi tovább fejleszteni segítségünkkel.

8.2 Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Óvodánk, alapító okiratában meghatározottak szerint felvállalja a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését.

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

- ✚ Sajátos nevelési igényű gyermekek (mentálisan ép, mozgáskorlátozott gyermekek, akiknél a mozgásakadályozottság az óvodai tevékenységeket különböző mértékben érinti)
- ✚ Beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermekek

Az elmúlt években társadalmi elvárásként, megalapozottan jelent meg az igény, hogy azok a sajátos nevelési igényű gyermekek, akik ép társaik között nevelkedhetnek, kapjanak helyet normál óvodai csoportokban. Óvodánk felismerve ennek, társadalmi, pedagógiai jelentőségét, felvállalja a beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek, valamint a mozgáskorlátozott gyermekek normál populációban való nevelését. Intézményünk pedagógusai e szemlélettel azonosulni képesek, a befogadó attitűd természetes számukra. Döntésünkben közrejátszott, hogy az elmúlt években több enyhe fokban sérült gyereket fogadott óvodánk.

A program módosítás a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltak figyelembevételével készült.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az együttnevelés célja: a sajátos nevelési igényből eredő hátrány csökkentése szakember segítségével. Az integráció elősegítése, az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése, pedagógiai rehabilitáció, rehabilitáció.

A nevelési cél: képesek legyenek alkalmazkodásra, önállóságra, együttműködésre, kommunikációra.

A megvalósíthatóság érdekében fontos elv:

- ✚ az elvárások igazodjanak a gyermek fejlődésének üteméhez

- ✚ fejlesztésük a számukra megfelelő területen valósuljon meg
- ✚ a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az óvoda
- ✚ nevelési programjának tartalmi elemeivé .

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer-eszközrendszert és eljárást minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztés alapja az illetékes szakértői bizottság szakvéleménye.

Pedagógiai feltételek biztosítás az óvodai nevelőmunka során:

- a sérült gyermek harmonikus fejlődését, az elfogadó, megértő, az erőfeszítéseket, eredményeket értékelő, rugalmas környezet
- a gyermek iránti elvárás, melyet sérülésének jellege meghatároz terhelhetősége, melyet biológiai állapota, személyiségjegyei befolyásolnak
- az egyéni fejlesztési lehetőségek, melyet szakember segítségével kell megtervezni és megvalósítani
- amennyiben szükséges, speciális eszközök használatára meg kell tanítani
- a gyermek erősségeit meg kell találni és a sikerei érdekében azt is fejleszteni szükséges
- gyengeségeihez minden segítséget megkapjon
- a nevelési helyzetek megoldásához alternatívákat kell keresni
- sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása
- az óvoda dolgozói és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermekek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával

7.2.1 Tanulási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése

A tanulási akadályozottság már óvodáskorban észlelhető. Ebben az időszakban a megelőzésben használt tevékenységek célzott alkalmazásával, különböző fejlesztőjátékokkal korrigálható a részképességekben történt lemaradás. Személyre szóló fejlesztési tervet kell készíteni a gyermek képességeinek ismeretében. A terápiának a lemaradó részképességek fejlesztésén kell alapulnia. A hangsúly azonban a mozgásfejlesztésre tevődik, mivel ennek fejlesztése, javítása serkenti az idegrendszeri érést, és azokat a részképesség zavarokat is orvosolja, amelyek, az alábbiakban részletezett problémák előfordulásáért felelősek.

A veszélyeztetettség tényének megállapítása minden esetben szakember feladata.

Fő területek, amelyek a fejlesztésben is jelentős szerepet játszanak:

- testséma észlelés
- tér-irány észlelés
- egyensúly érzék
- látási, hallási, tapintási észlelés
- tér és idő relációk
- beszédfejlesztés

Dyslexia veszélyeztetettség

Tünetei:

- általános beszédfejlődési elmaradás (megkésett, akadályozott beszédfejlődés, pöszeség, szegényes szókincs, gyenge artikuláció, beszédészlelés és megértés zavara)
- figyelemzavar
- ritmusérzék gyengesége
- térbeli relációk megítélésének gyengesége
- rész-egész összefüggéseinek hibás felismerése
- bizonytalan hallási differenciálási képesség
- irányzavar, testséma zavar, laterális bizonytalanság
- vizuális, akusztikai, verbális emlékezet zavara
- analízis-szintézis gyengesége
- koordinálatlan mozgások, motoros ügyetlenség

Fejlesztés területei:

- téri tájékozódás
- hallási figyelem
- ritmusérzék fejlesztése
- emlékezet
- figyelem
- beszéd alaki és tartalmi fejlesztése
- grafomotoros készség
- verbális, vizuális memória

Dysgraphia veszélyeztetettség

Tünetei:

- nem szívesen rajzol
- rajztevékenysége az életkori szintjétől elmarad
- helytelen ceruzafogás (görcsös, 3 ujjas fogás)
- merev ceruzavezetés
- kialakulatlan motoros koordináció
- kialakulatlan testkép
- Tükörkép tévesztés
- vizuális és verbális emlékezeti zavarok
- hiányos auditív észlelés
- tartós figyelem gyengeség
- gyenge hallási differenciálás
- látásgyengeség

Fejlesztés területei:

- testséma kialakítása
- téri és időrelációk kialakítása praktikus és verbális szinten
- vizuomotoros koordináció gyakorlása
- látás, hallás, mozgás koordinált működtetése
- fonémahallás fejlesztése
- taktilis észlelés fejlesztése
- nagymozgások, finommozgások fejlesztése
- figyelem, emlékezet, feladattudat fejlesztése

Dyscalculia veszélyeztetettség

Tünetei:

- nem vesznek részt olyan tevékenységekben, ahol számlálni kell
- nem használják a matematikai fogalmakat
- színek, formák válogatása nehéz
- nagyságbeli viszonyzavakat nem ismerik
- téri tájékozódásuk gyenge
- síkban nehezen igazodnak el
- rajzuk kesze-kusza

- emlékezetük gyenge, figyelmük szétszórt
- időbeli tájékozottságuk gyenge

Fejlesztés területei:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás és a beszéd fejlesztése, egymással kölcsönhatásban
- testséma fejlesztés
- tájékozódás térben, síkban, időben
- grafomotoros fejlesztés
- relációk, és a relációs szókincs használata
- szerialitás
- ritmusfejlesztés
- beszédértés
- feladattartás, figyelemkoncentráció
- számmal, darabszámmal kapcsolatos fogalom kialakítása

Mutizmus

Óvodába kerüléskor fordulhat elő, hosszabb rövidebb ideig is tarthat. A korábban már jól beszélő gyermek, bizonyos helyzetekben vagy feltételek mellett nem szólal meg. Tünetei nincsenek, egycsapásra megjelenik. A gyermek magában dönti el kivel hajlandó kommunikálni. Az állapot kialakulása környezeti, pszichés eredetű. A probléma megoldása logopédiai, pszichológiai feladat, általában hosszantartó, intenzív terápiát igényel. Az óvodapedagógus szerepe a felismerésben nyilvánul meg. Szakember segítségét kéri, s az együttműködés lehetséges formáit gyakorolja.

7.2.2 Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek nevelése

A magatartás zavarok megjelenési formái igen változatosak lehetnek. Oka lehet az idegrendszer éretlensége, kialakulhat másodlagos tünetként, mintegy ráépülve a tanulási nehézségre. Okozhatja családi szocializáció problémája, a kortársak egymásra gyakorolt negatív hatása.

Kóros hyperkinetikus zavar(kóros aktivitás zavar)

Tünetei:

- motoros nyugtalanság

- célszerűtlen mozgások
- felfokozott mozgás, evés, alvás közben is hangos beszéd
- alkalmazkodó képesség hiánya
- nincs szabálytudat
- szociális, emocionális éretlenség
- nyelvi és beszédfejlődési zavarok
- koordinációs nehézségek
- észlelési zavarok
- szerialitás gyengeség
- szélsőséges teljesítmények, fáradékonyság, frontérzékenység
- figyelemzavar

Fejlesztés területei:

- érzelmi biztonság megteremtése, mint pedagógusi feladat
- egészséges korlátok, teljesíthető szabályok felállítása
- társas kapcsolatok fejlesztése
- elfogadható magatartási formák kialakítása
- empátiás készség fejlesztése
- figyelem fejlesztése más és mások iránt
- mozgásterápia(ha másodlagos tünetként jelentkezik a zavar)
- konfliktus kezelés megtanítása,

7.2.3 Sérülés specifikus fejlesztési területek

Az integráció lényege

Az integráció feloldja a sérült fogyatékkal élő gyermek elszigetelését. Az óvodáskorú gyermek, fejlődési sajátossága, hogy a tapasztalatai, élményei kihatnak későbbi társadalmi szemléletének alakulására. Fontos, hogy már ebben a korban megtapasztalják társaik különbözőségét, másságát. Kori sajátosságuknál fogva sokkal nyitottabbak, egyszerűbben veszik tudomásul a másságot, könnyebben alkalmazkodnak a meglévő helyzethez. A tapasztalatok feldolgozását megfelelő pedagógiai módszerekkel segítve kialakul toleranciájuk. Ugyanakkor a sérült gyermek specifikus fejlesztésével hozzájárulunk ahhoz, hogy a gyermek önmagát is elfogadja, és sérülésével is képes legyen teljes életet élni.

A szakirodalom szerint azok a gyermekek tudnak normál környezetben jól fejlődni, és oda beilleszkedni, akik legalább segédeszközzel képesek a helyváltoztatásra, kézfunkciójuk fejlett annyira, hogy elemi szinten, kis segítséggel ellássák magukat, kommunikációjuk olyan szintű, hogy társaikkal és a felnőttekkel kapcsolatot tudnak teremteni, szükségleteiket tudják jelezni. Az integráció szükségessége mind pedagógiailag, mind gyógypedagógiailag, mind orvosilag, mind pedig a társadalom szempontjából indokolt.

1. Mozgásszervi fogyatékoság

A gondozás milyenségét az adott gyermek károsodásának formája, mértéke és területe határozza meg. Fontos, hogy a gyermek az óvodában is gyakorolhassa saját egyénre szabott eszközeinek használatát, illetve szükség szerint ott tanulja meg használni azt. A saját eszköz fontosságát a sérült és az egészséges gyermekben egyaránt tudatosítanunk kell, mivel annak épségét közösen tudjuk megővni.

A csak mozgáskorlátozott gyerek érzelmi, értelmi és szociális (lehetőségekhez képest) fejlesztését ép társaikkal megegyezően végezzük.

2. Látási fogyatékoság

A látássérült kisgyermek csak akkor tud teljesen beilleszkedni egy közösségbe, ha az őt körülvevők iránt feltétlen bizalmat érez.

Játékos tevékenység közben gyakorolhatják a gyerekek a közösséghez való alkalmazkodást, különböző illemszabályokat, viselkedési normákat.

Fontos, hogy hallásuk útján esztétikai élményekhez jussanak (zene, mese, vers, stb).

Nevelésükben jelentős szerepe van a rendszeretnek: a látássérült gyermek számára szükséges eszközöknek kötött helyük kell, hogy legyen, mindig mindennek a helyére kell visszakerülnie.

Ha ezt a szabályt a csoport minden tagjával következetesen betartjuk, megkönnyítjük fogyatékos társuk számára az önkiszolgálás helyes szokásainak elsajátítását.

A gyengén látó gyereknél nagyon fontos a látásmaradvány használata, a látás mozgáskoordináció fejlesztése. Szükséges lehet speciális optikai eszközök, nagy alakú, jól elkülöníthető színű képeskönyvek és gyöngyök stb. használatára.

Írás előkészítéséhez elengedhetetlen a finommotorika fejlesztése. Az ábrázolás hagyományos eszközein túl itt már gyakorolhatjuk a fűzést, hajtogatást, különböző színű és nagyságú apróbb termékek, magvak válogatását stb.

3. Hallási fogyatékoság

Az integrált óvodai nevelés során a gyerekek elsajátíthatják a saját személyükkel kapcsolatos tisztálkodási, öltözködési és mások megsegítésére, kiszolgálására irányuló, beszédet nem feltétlenül igénylő szokásokat.

A közösség és a tervszerű foglalkoztatás segíti a sérült gyermekek számára a nyelvi kommunikáció megindulását, fejlődését. Folyamatos feladatunk a beszédértés, a szájról olvasás fejlesztése, a beszédérthetőség javítása.

A pedagógusok fejlett metakommunikatív képessége megkönnyíti a hallássérült gyermek számára a szavak, kifejezések megértését. A gyermek állapota nagymértékben függ a mentális állapotától is.

4. Enyhe értelmi fogyatékoság

Enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknél a spontán tanulást és kommunikációt elősegíti a társakkal való folyamatos együttlét. A mindennapi aktív cselekvés, játék közben lemásolják a többiek által nyújtott mintát.

Az óvodai tevékenységekbe tudatosan bevonhatjuk őket, de természetesen szükséges számukra az egyéni foglalkoztatás is.

A zene, a ritmus minden gyerekhez közel áll, énekes játékok közben több képességük egyszerre fejlődik: zenei képességek, beszéd, mozgás, alkalmazkodó képesség stb.

Fontos a mozgásos játékok gyakorisága, egyszerű szabályok alkalmazásával a szabálytudat erősítése.

Gondot kell fordítanunk a normális képességek fejlődésére, hiszen ennek komoly szerepe van az iskolaérettség megállapításánál.

Matematikai képességek fejlesztését is mindig egyéni szintjükhöz kell igazítanunk.

Mivel tapasztalataik, ismereteik jóval nehezebben rögzülnek, mint ép társaiké, alkalmat kell biztosítanunk a megfelelő számú ismétlésre.

7.2.4 Autizmus, Autizmus spektrum zavar

A fejlesztés során a meglévő, funkcionálisan használt kommunikációs eszközt a lehetséges helyzetekben spontán, ritkán, vagy nem alkalmazzák.

Fejlesztési feladatok:

1. Preverbális készségek: közös tárgyra irányított figyelem, szemkontaktus és mutató használata a szociális kommunikációban,

2. A kommunikációs eszközök (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció) funkcionális használatának tanítása,
3. Alapvető szociális-kommunikációs alapozó és kognitív készségek fejlesztése: - figyelem, - várakozás, - sorrakerülés kivárása, - testi közelség, testkontaktus elviselése

I. A játék szerepe a fejlesztésben

A pervazív fejlődési zavarban szenvedő kisgyermek játékfejlődése a normál fejlődésmenettől jelentősen eltér. A játéktevékenységekkel kapcsolatos alapvető nehézségek az autizmusban tapasztalható kognitív sérülésből, a szimbolikus gondolkodás fogyatékoságából fakadnak, például annak „felismerni nem tudásából”, hogy a játéktárgy nem csupán eszköz, hanem egy másik, a valós életben előforduló tárgyat is reprezentál.

Az autista gyermekek játékfejlődésének egyik sajátossága, hogy gyakorlatilag teljesen hiányoznak belőle a játék szimbolikus és kreatív vonásai. A változatos, fantáziadús játék helyett tárgyakat gyűjt, sorba rak, a tárgyak eredeti funkciójától függetlenül annak irreleváns részleteivel, vagy sajátos tulajdonságával foglalkozik, erőteljesen ragaszkodik hozzájuk. Sérül annak képessége, hogy interakciót igénylő aktivitásokban vegyen részt. A pervazív fejlődési zavarban szenvedő gyermekek spontán játéktevékenységéről beszélve többnyire rugalmatlan, ismétlődő cselekvésre vagy cselekvéssorra gondolhatunk. Ha viselkedési repertoárjukban fel is fedezhetünk gyakorló vagy szerepjátéknak tűnő tevékenységeket vagy azok elemeit, alaposabb megfigyelés után többnyire észrevesszük, hogy az elemek mechanikusan visszatérnek, és kreativitás, változatosság alig figyelhető meg. Külső személy bekapcsolódásakor, beavatkozásakor a gyermekek megzavarodnak, dühösek lesznek, és nem képesek rugalmasan folytatni a tevékenységet. A konstrukciós játékra való képesség ritkábban sérült.

A gyermekek magukra hagyva többnyire sztereotípiájukba fordulnak, például a fenti módon „játszanak”. A szűkebb értelemben vett játéktevékenység hiánya miatt nincsen lehetőségük a világról, főleg a szociális világról játék közben ismerteket szerezni, illetve a megszerzett ismereteket rugalmasan alkalmazni.

A játéktevékenység tanításának célja:

- A játékeszközök adekvát használata.
- A napi struktúrán belül az önállóan végezhető szabadidős tevékenységek repertoárjának bővítése.
- A játéktevékenység tanulása során a gyermek szerezzon tapasztalatokat a környező világról.

- Játéktevékenységhez kapcsolható általános (kognitív, észlelési, mozgásos) fejlesztés

Módszertani elvek és javaslatok a különféle játéktípusokhoz:

Az autista gyermek számára a gyakorló, didaktikus és konstrukciós játékok alkalmasak arra, hogy sikerélményhez juttassuk a gyermeket, mivel típusos erősségeikre itt általában építhetünk, de az egyes gyermekek között nagy különbségek észlelhetők e területen is.

Lényegesen nagyobb nehézséget jelentenek a szabályjátékok, mivel a szabályok egy részét sérülésükből adódóan nem értik (pl. bújócska, fogócska, "becsapáson" alapuló szabályait).

A szimbolikus játékokkal kapcsolatos készségek az autizmusban alapvetően sérült területekhez tartoznak. Ezen játékformák tanítása nem tartozik az óvodai feladatok közé. A játékok tanítására is vonatkozik a feladat, vagy szabály vizualizációja, szükség szerint egyszerűsítése. A játéktevékenység fejlesztésének keretei: Kezdetben egyéni helyzetben tanítjuk a játéktevékenységeket és a játékeszközök használatát. A későbbiekben a szabadidős tevékenységek közé egyre csökkenő mennyiségű segítséggel végzett önálló, vagy páros tevékenységként építjük be.

II. A külső világ tevékeny megismerése

Az érdeklődés a tanulás fontos alapja. Szemben az egészséges gyermekekkel, különösen a fiatal autisztikus gyermekek esetében nem, vagy csak korlátozottan lehet építeni a spontán tanulásra. Az autista gyermekek érdeklődése környezetük iránt szűk körű, többségüknek általános nehézségei lehetnek a tanulásban.

A tanulás célja:

1. A gyermek tapasztalatokhoz juttatása, a percepció és a gondolkodás integrálása, adaptív viselkedési és munkavégzési formák elsajátíttatása: képességfejlesztés, a gyermeket körülvevő természeti és társadalmi környezet cselekvésbe ágyazott megismertetése.
2. A tanulás hatására jöjjenek létre pozitív változások a megismerő tevékenységekben, a kommunikációban, a szociális kapcsolatok szervezésében, ezáltal az egész személyiség fejlődésében.
3. A pervazív zavarban szenvedő gyermekek esetében a legkorábbi időponttól kezdve szem előtt kell tartanunk a leghosszabb távú fejlesztési célt, a gyermek környezetébe, illetve a társadalomba való felnőttkori beilleszkedésének segítségét. Tekintettel kell lennünk erre, amikor a célok között fontossági sorrendet állítunk fel.

Típusos nehézségek, melyek akadályozzák a tanulást:

- egyenetlen képességprofil

- a gondolkodás és a cselekvés merevsége
- motiváció hiánya vagy gyengesége
- a szenzoros ingerfeldolgozás zavarai
- sorrendiség követésének nehézsége
- idő-és okság megértésének nehézsége
- epizódokat tároló emlékezet
- szituációhoz kötött tanulás: ismereteiket más helyzetben nem, vagy csak segítséggel tudják alkalmazni
- fogyatékos tudás a környezetről személyek és tárgyak tekintetében is (ismeretek integrációjának hiánya); tapasztalataiknak többsége széteső, töredékes, nem szerveződik értelmes egésszé (a dolgok tartalmi összefüggéseinek nem értése); a szokásosnál jobban kötődnek külső tájékozási pontokhoz

III. Önkiszolgálási készségek és a munka elemeinek tanítása

A pervazív fejlődési zavarban szenvedő óvodáskorú gyermekek nagyon gyakran kerülnek úgy az óvodába, hogy az önkiszolgálási készségek még nincsenek jelen.

Ennek egyik oka lehet a szociális terület sérülése: a gyermekek nem motiváltak a személyes környezet elismerésére, fejlődésük során nem jelenik meg az „egyedül csinálom” korszak és az utánzásos tanulás is sérült. Gyakran a készség elsajátításához szükséges motoros feltételek sincsenek jelen. Szerepet játszhat a saját testből érkező szenzoros információk feldolgozási zavara is. E hiányok együttese vezet ahhoz a jelenséghez, hogy a gyermekek alapvető önkiszolgálási készségeinek kialakítása az óvodáskor, alacsony mentális szintű gyermekek esetén a későbbiek feladata marad.

Étkezés

Az autista gyermekek körében igen gyakoriak az étkezési problémák. Minden esetben meg kell próbálnunk a jelenség okait megfigyelni és ennek megfelelően eljárni.

1. A gyermek elutasítja az étkezési helyzetet (nem ül le az asztalhoz, nem marad az asztalnál, az óvodában nem hajlandó enni).
2. A gyermekétkezéshez szükséges alapvető készségei hiányoznak (leggyakrabban nem tud fogni vagy rágni stb).
3. A gyermek túlszelektál: csak bizonyos fajta, színű, állagú, formájú stb. ételt fogad el. A fejlesztés, a hiányzó készségek kialakítása, ezekben az esetekben is az egyéni kognitív-viselkedésterápiás program keretében zajlik.

Öltözés:

Mivel az autista gyermekek kevésbé motiváltak az önállóságra, az öltözés megtanítása gyakori fejlesztési cél. A megfelelő szintű vizuális segédeszközök használata nagy segítséget jelent a gyermek számára abban, hogy kövesse a ruhadarabok felvételének sorrendjét.

Tisztálkodás:

Az öltözéshez hasonlóan a tisztálkodási műveletek (kézmosás, arcmosás, kéz-és arctörölés, fogmosás, fésülködés, orrtörölés) megtanítása is fontos fejlesztési feladatként jelenhetnek meg. A feladat annyival nehezebb és összetettebb az öltözéshez képest, hogy a tisztálkodás esetében a szükséglet felismerése és a tisztálkodás minősége is fontos összetevője a készségnek. Ezen utóbbi elemek kialakítása nagyon nehéz feladat lehet.

Elemi házimunka:

Amennyiben a gyermek képességei megengedik - a speciális módszerek alkalmazása mellett fontos egyszerűbb naposi teendőkbe szisztematikusan bevonni őket (pl. terítés, asztalleszedés, viráglocsolás, portörölés, rendrakás stb.).

IV. Mozgás

A gyermeki szervezet az óvodás kor (3-7 év) alatt igen jelentős változáson esik át - így van ez az autista kisgyermek esetében is.

Az óvodában a torna és a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), valamint a testi képességeket, például erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség. Mindezeket túl az autista kisgyerekek a mozgás szempontjából is nagy különbségeket mutathatnak.

Az autista kisgyermek mozgásának jellemzése

Az autista gyermekek viselkedésének leírásakor igen gyakran találunk olyan jellemzőket, melyek a mozgással kapcsolatosak (sztereotip, repetitív mozgások, pl. hintázás, céltalannak tűnő futkározás, ugrálás, dobálás, hiperaktivitás, stb.), ezek azonban nem a szűk értelemben vett mozgásfejlődés problémái, hanem sokkal inkább az autizmusra jellemző szociális, kommunikációs károsodásból, valamint a szerep-, és imitatív játékhoz szükséges képzelet, fantázia sérüléséből származnak. Vannak olyan autista gyermekek, akik életkoruknak megfelelően mozognak, vagy akár ügyesebbek is bizonyos mozgásokban (pl. mászás), mint kortársaik, de gyakran előfordul, hogy mennyiségi és minőségi eltéréseket találunk az autista kisgyerekek mozgásfejlődésében.

Mennyiségi jellemzője lehet

- a lassabb fejlődési tempó,
- a fejlődés szabálytalansága, egyenetlensége, (pl. bizonyos fázisok kimaradnak, kevésbé gyakorlódnak be, másokra sokkal több időt fordít a gyerek),
- valamint a spontán utánzás hiánya.

Minőségi eltérés lehet: a gyakran előforduló izomhypotónia.

Módszertani feladatok

- A gyermek képességszintjének megfelelően előre jelezzük, hogy mikor lesz mozgás.
- Látható módon jelezzük, hogy a foglalkozás meddig tart, és ott milyen gyakorlatok lesznek. Erre a legmegfelelőbb módszer, hogy az eszközöket olyan módon helyezzük el, mely egyértelműen jelzi a gyermekeknek, hogy mit kell tenniük.
- Ha utánzás útján nem sikerül a feladatokat elsajátíttatni, akkor a gyermekek mögé állva, velük együtt végezzük el a gyakorlatot.
- Ha a mozgás eleinte még nem öröm a gyermek számára, akkor használjunk külső motivációt, mely egyénenként változhat.

A pedagógiai megfigyelés módszerével előzetes felmérést kell készíteni a következő területeken:

1. a gyermek utánzási képessége,
2. beszédértésének szintje,
3. együttműködési képesség felnőttel, gyerekekkel,
4. frontális irányítás elfogadása,
5. figyelem más gyerekek jelenlétében.

Lehetőleg olyan feladatokat tervezünk, melyhez nem szükséges a társakkal való együttműködés vagy eszközmegosztás.

Szociális fejlesztési célként kitűzhetünk a legjobb képességű gyermekek számára már óvodás korban olyan célokat, melyek minimális szintű társra figyelmet kívánhatnak.

A verbális utasítások mellett /helyett igyekezzünk mindent vizualizálni.

V. Módszertani feladatok

Művészeti tevékenységek

- A gyermek képességszintjének megfelelően előre jelezzük, hogy mikor lesz a tevékenység.
- Látható módon jelezzük, hogy a foglalkozás meddig tart és mit fogunk csinálni.

Vizuális nevelés

Annak jelzése, hogy honnan hová kell húzni a vonalat, mert e struktúra teszi érthetővé a feladatot az autizmussal élő gyermekek számára. Az elsajátítást segíti, ha a gyermek látja a folyamatot a rajzolás, festés, ragasztás, hajtogatás végzése során.

- Az eszközöket fentről lefelé haladva helyezzük el, hogy egyértelmű jelzés érdekében
- A gyermek mögé állva együtt végezzük a tevékenységet képesszintjének megfelelően
- Utánzásra képes gyermeknél bemutatjuk a tevékenységet
- A segítségnyújtást fokozatosan csökkentjük, mennyiségét a gyermek képesszintjéhez igazítjuk

Mese-vers

- Az irodalmi anyag kiválasztása az autista kisgyermek képesszintjéhez igazodik
- Képekkel, bábokkal illusztrálunk
- Mozgással egybekötött vers/mondóka tanítása

Zenei nevelés

Cél: szociális interakciók kialakítása és megerősítése, a zene sajátos lehetőségeinek felhasználásával. A zenei interakció lehetőséget ad a nyelv kialakulása előtti, preverbális készségek fejlesztésére, amely az autizmusban a beszélő gyerekeknél sérült. További célok az általános zenei, korai mozgásos, kognitív készségek fejlesztése, örömteli foglalkozás biztosítása.

A zene kommunikációs eszközként való használatát a következő sajátosságok teszik lehetővé:

- A gyermekek nagy többsége reagál a hangokra (pl. odafordulással, vokalizálással, mozgással).
- A zene örmforrás, a legtöbb gyermek számára jutalomértékű, segít a szorongás oldásában.
- A dallam, a ritmus periodicitása kiszámítható, és ezért örömet, biztonságérzetet nyújt a gyermekek

VI. A mérés és értékelés formái, sajátos szempontjai:

Diagnosztikus jellegű mérés mely a gyermek állapotáról nyújt tájékoztatást, képet ad a fejlesztés eredményességéről, meghatározza annak további irányát.

Módszer: megfigyelés.

Az értékelésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

VII. Az óvoda-iskola átmenet

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére nem határozhatók meg, mindenkor az autizmus súlyossága, a gyermek mentális képességei és a fejlődési ütem közösen alakítják a képet. A sajátos nevelési igényű gyermek nyolcadik életévéig részesen óvodai ellátásban, ezt követően a területileg illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság jelöli ki azt a beiskolázási formát és az intézményt, ahol a gyermek tankötelezettségét teljesítheti.

VIII. Szülővel történő együttműködés, családsegítés

- személyes kapcsolat kialakítása minden érintett szülővel személyes kapcsolatok korrekt, a magánéletet nem sértő kereteinek kialakításával
- a szülők egyenrangú partnerként vegyenek részt a pedagógusok és más szakemberek mellett.
- a gyermek oktatásának, fejlesztésének megkezdése előtt részletes tájékoztatást kérése a szülőtől
- a gyermek szokásairól, nehézségeiről, kedvelt tevékenységeiről, erősségeiről.
- a pedagógus és a szülő közötti intenzív kapcsolat alakuljon ki, mely lehetővé teszi, hogy a család az óvodapedagóguson keresztül pontosan tájékozódjon az óvodai eseményekről, valamint az óvodapedagógus tájékozódjon a szülőn keresztül az otthoni történésekről
- a szülők hiteles és tényszerű tájékoztatása gyermeke állapotáról 7,havonkénti konzultáció a gyermek aktuális koráról (szülő, gyógypedagógus, óvodapedagógus)

Tervezés

A sajátos nevelési igényű gyermekek részére részletes, egyéni fejlesztési tervet készít minden évben a fejlesztő pedagógus vagy a konduktor. Ez az óvodavezető munkatervébe mellékként kerül.

8.3 A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált fejlesztése

- ✚ Szociális funkciót látunk el- biztosítva ezzel a hátrányok csökkentését

- ✚ Biztosítjuk fejlődésük és nevelésük optimális feltételeit.
- ✚ Formáljuk az együttéléshez szükséges kompetenciákat
- ✚ Törekszünk a gyermek családi háttérének megismerésére és a szülőkkel való együttműködésre
- ✚ Kompenzáló pedagógiai tevékenységünk hatására jelentősen csökkenjenek a hátrányos helyzetből adódó különbségek
- ✚ A gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzése feltárása lehetőségekhez mérten
- ✚ Tájékoztatjuk a szülőket a szociális kedvezmények lehetőségéről
- ✚ Biztosítjuk számukra a különböző programokon való ingyenes részvételt

8.4 Tehetség gondozás

„Vegyétek észre, ha egy gyerek különleges, nem azért különleges, mert külön akar lenni, hanem azért, mert nem tud más lenni.” (Szabó Magda)

A tehetség a személyiség alapvető vonása, amely lehetővé teszi a jó képesség magasabb szintűvé alakítását. Az óvodás korban a tehetség ígérete jelenik meg.

Az óvodában a fejlesztés akkor sikeres, ha tapasztalást tartalmaz, mert a gyermek tevékenykedés által fejlődik.

Cél

- ✚ Fedezzük fel a kiemelkedő képességű, kreatív, tehetségígéretes gyermekeket.
- ✚ A személyiség optimális fejlesztése a csoportjaink napi életébe ágyazva zajlik.
- ✚ A kiemelkedő képességek fejlesztésében a játékot tekintjük elsődleges színtérnek.
- ✚ Olyan légkört alakítunk ki a tehetségígéretes gyermekek körül, amely elfogadja őket és segíti a személyiségfejlődésüket. A szeretetteljes légkör fokozza a bennük rejlő egyéni értékeik kibontakoztatását.
- ✚ Kötelességünknek tartjuk, hogy segítsük őket az erős oldaluk tovább fejlődésében, valamint fejlesszük gyenge területeiket, melyek megnehezítik fejlődésüket.

Óvodapedagógus feladata

- ✚ A kiemelkedő képességű gyermeknek ötletet, eszközt ad.
- ✚ Hagyja önállóan alkotni.
- ✚ Meg kell találni minden gyermekben azt a képességterületet, amiben ő ígéretes.

✚ A tehetség korai jeleit felismerni, pl.:

- fejlett beszédkésztség (gazdag szókincs, korosztályát meghaladó nyelvi fordulatok),
- jó koncentrációs képesség (elmélyültség, sokáig képes lekötni magát),
- szeret idősebbekkel beszélgetni,
- szokatlanul jó memória, sokrétű érdeklődés,
- kíváncsiság, tanulásvágy,
- kreativitás (egyéni ötletek kidolgozása),
- intenzív érzelmek, humorérzék, fejlett igazságérzet, (túl)érzékenység,
- sok energia, rövid idő alatt sok feladat elvégzése,
- korai olvasás.

IX. Hagyományok, ünnepek. hagyományápolás

A népszokások jelentős része a naptári évhez fűződik. Az évszakok változásához, a napfordulókhoz, a mezőgazdasági munka egyes fázisaihoz, állami és egyházi ünnepekhez egyaránt meghatározott rítusok fűződnek.

A néphagyomány-ápolás a nevelés szerves része. Egész óvodai munkánkban szinte minden nap jelen van. A modern világgal ötvöződve tovább él a népi kultúra, s a mai gyerekek is megtalálják benne a szépséget, örömet, követendőket. Az óvoda természetes közege a hagyományörzésnek. Az óvónő tudja a népszokások eredetét, ismerje azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Ismerjen számos népi játékot, népmesét, népdalt.

Szinte minden tevékenységformában megjelennek a hagyományok:

Versben, mondókában, mesékben, rajzolásnál, kézimunkánál, a környezettel való ismerkedés közben, a különböző mozgásos játékokban.

Cél:

Hagyományok megőrzése, népi kultúra megismertetése, ápolása az óvodásokkal.

Feladat:

Az óvónő építse be a gyerekek nevelésébe azokat az értékeket, amelyek a folklórban megőrzésre várnak. Teremtünk olyan légkört, amelynek fontos része a néphagyományok ápolása, ünnepek kiemelése.

9.1 A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban

Verselés, mesélés: Népmesék, mondókák, közmondások, névcáfólok, találós kérdések.

Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc Mondókák, énekes gyerekjátékok, népdalok, hangszeres népzene.

Rajzolás, mintázás, kézi munka: Fonások, szövések, gyöngyfüzés,

A környezet megismertetése, megszerettetése: Találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások.

Mozgás, mozgásos játékok: Ügyességi és sportjátékok.

9.2 Az óvodában ünnepelhető jeles napok

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Karácsony (december 24-25-26)
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

- ✚ Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- ✚ Március 15.
- ✚ Május 1.
- ✚ Gyermeknap
- ✚ Anyák napja (május első péntekje,)
- ✚ Évzáró, búcsúzó (május végén)

9.3 A néphagyomány-ápolás tartalma

A jeles napok előtti hosszabb előkészületek ideje alatt próbáljuk változatos tevékenységekkel felkelteni a gyerekek érdeklődését és kíváncsiságát kielégíteni.

Az együttjátás, együttmunkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszik a várakozás időszakát. A közös tevékenységek során gazdagodik érzelmi életük.

Adventtől – karácsonyig

Ismerkedjenek jelképeivel: koszorú, naptár.

Segítsenek elkészíteni őket. Készüljenek egyszerűbb feladatokkal Mikulásra, karácsonyra. Tanuljanak rövid dalt, mondókát, verset. Készítsenek fenyődíszeket, ajándékot szüleiknek. Figyeljék az időjárást, a vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát. Egyenek almát, mézes diót. Gyűjtsák meg a gyertyát. Törjenek diót.

Farsang (Vízkeresztől hamvazószerdáig)

Télbúcsúztató népszokás.

Készítsenek papíralarcot, szemüveget, egyszerű fejdíszet. Tanuljanak farsangi dalt, mondókát, verset.

Készítsünk gyümölcstálat farsang napjára. Öltözzenek jelmezbe. Táncoljanak, utánozzák az óvónő mozdulatait. Vegyenek részt a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében. Hallgassanak tréfás mesét, verset.

Húsvét

Tanuljanak locsolóverset, locsolkodjanak. Díszítsenek papírtojást. A fejlettebb gyerekek maratással vagy karcolással készítsenek tojást.

Május elseje

A nagycsoportosok által feldíszített májusfát járják körbe, énekeljenek. Vegyenek részt a versenyjátékokban, körjátékokban, buborékfújásban.

Gyermeknap-majális

Óvoda udvarán szüleikkel, az óvónővel, dadus néikkel. Hátizsákjukban hozzák magukkal innivalójukat, tízórajukat. Vegyenek részt a közös játékban, vigyázzanak közben kisebb társaikra. Érezzék a közös játék örömét.

Anyák napja

Tanuljanak verset, éneket. Rövid műsor keretében köszöntsék édesanyjukat.

Készíthetnek ajándékot nagymamájuknak is.

Évzáró Az év közben tanult mondókákat, verseket mondják el közösen társaikkal a szülőknek. Bátran szerepeljenek. A nagyok búcsúzzanak társaiktól, óvónőjüktől. A középsősök a nagyoktól. Játsszanak dramatikus játékokat, táncjátékokat.

X. Gyermekvédelem az óvodában

„A legfontosabb az, hogy a gyermek érezze, figyelnek rá, komolyan veszik.”

(A. Sunderman)

A gyerekek veszélyeztettsége olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely gátolja a testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésüket.

9.1 Gyermekvédelem célja

A gyermekek jogainak érvényesítése, egyéni képességeinek, tehetségének szabad kibontakoztatása, mindenek felett álló érdekének védelme, személyiségfejlődésének elősegítése, máságának tiszteletben tartása, nevelése, gondozása, ellátása, a rendelkezésünkre álló pedagógiai, szociális és jogi eszközökkel. A prevenció és a hátrányok lehetőség szerinti kompenzálása.

A kedvezőtlen gazdasági, szociális hatások, az ebből adódó életvezetési problémák kedvezőtlen hatással vannak a családokra. Az egyre nehezedő szociális körülmények eredményeképpen évről évre nő a veszélyeztetett, halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek száma.

Társadalmunkban megváltozott a családok strukturálódása, a különböző válságjelek, az értékek fellazulása miatt a gyermekvédelemre az eddiginél is nagyobb figyelmet kell fordítanunk.

Óvodába lépéskor nagyfokú odafigyeléssel, szeretettel törekszünk a gyermekek biztonságérzetének megteremtésére, erősítésére, különös tekintettel a veszélyeztetett, valamint a szociokulturálisan hátrányos helyzetűekre. Az integrált nevelésben rejlő lehetőségeket a gyermekvédelem területén folyamatosan kihasználjuk, - egyes esetekben ezzel a megoldással érünk el eredményt. A krízishelyzetben levő szülők bizalmát empátikus magatartással, a személyiségi jogaik tiszteletben tartásával igyekszünk megnyerni. Problémás esetek kezelésekor a szociális jelzőrendszer megfelelő szakembereit keressük fel.

Fogalmak:

- **veszélyeztetett gyermek:** „Olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.”

- **hátrányos helyzetű gyermek:** „A szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett.”

9.2 Feladatok

- Az óvónő személyes példamutatása a másság elfogadásában, és a problémával küszködő gyermek beilleszkedésének segítése.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tesz.
- Felismeri a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kéri.
- A szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése érdekében együttműködő kapcsolat kialakítására törekszik a szülőkkel.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslattal elősegíti.
- A szülő-gyermek közötti érzelmi kapcsolat erősítésére törekszik.
- Káros hatások megelőzésére ellensúlyozására alkalmas pedagógiai eszközöket alkalmaz.
- Az óvodai és családi nevelés (lehetőségek szerinti) összehangolásával a nevelőpartneri viszony megteremtése, erősítése a szülőkkel közös tevékenységek, programok során

A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti. A gyermekvédelmi felelős és a csoportvezető óvónő feladata a gyermekvédelmi feladatok ellátása. A gyermek körülményeinek, viselkedésének, fejlődésének folyamatos megfigyelése, évente szükség szerinti családlátogatás végzése. Kiscsoportos óvónő óvodába érkezés előtt minden gyermeket meglátogat otthonában.

A súlyosabb problémákat jelzi a gyermekjóléti szolgálat felé. A nyilvántartásba vett gyermekekről időközönként, kérésükre jellemzést készít, leírja a családlátogatása tapasztalatait.

Szükség esetén részt veszünk a gyermekjóléti szolgálat által szervezett esetmegbeszéléseken.

Tanévkezdéskor egyeztetni kell e helyi önkormányzattal a veszélyeztetettek és halmozottan hátrányos helyzetűek nevét, számát.

X. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A gyermekek szociális háttere igen szélsőséges képet mutat. Munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyermeket nevelő, esetleg csonka családokét.

Különösen nagy a felelősségünk a **halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek** nevelésében. A hátrányos helyzet esetenként a **gyermek veszélyeztetettségét** is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

Nagy szükség van arra, hogy az óvodapedagógusok elméletben is felkészüljenek a halmozottan hátrányos helyzetű, és a hátrányos helyzetű gyermekekkel való foglalkozásra.

Az integrációs munka szoros kapcsolatot igényelt az óvodapedagógusok és a társintézmények pedagógusai és munkatársai között.

Az óvónők nagy hangsúlyt fektettek a prevencióra, differenciálásra, a kompenzálásra, mely nagyfokú figyelemmegosztást, rugalmasságot igényelt.

Célunk:

- Három éves kortól kiváló minőségű óvodai nevelés biztosítása a HH/HHH gyermekek számára.
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű neveléssel, tudatos óvodai fejlesztő munkával biztosítsuk az egyenlő esélyét az iskolakezdéshez, majd gyermekek iskolai sikerességét.
- Az óvodán belül a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.
- A gyermekek differenciált fejlesztésének megvalósítása az egyéni képességeik figyelembe vételével.

Feladatunk:

- HH/HHH gyermekek teljes körű be óvodáztatásával biztosítani az esélyegyenlőséget.
- A gyermekcsoportokban a HH/HHH gyermekek egyenlő elosztásával biztosítjuk óvodai-, és csoport szinten a szegregációmentességet.
- Egyéni, differenciált készség- és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, a gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követésével.

- Hatékony együttműködés kialakítása a szülőkkel, valamint az óvodán kívüli társadalmi és civil szervezetekkel.

Hisszük, hogy minden gyermek érdeklődése felkelhető valamilyen tevékenység iránt. Arra törekszünk, hogy felfedezzük minden gyermek legjobb adottságait és esélyt adjunk ezek kibontakoztatására.

Mi óvodapedagógusok törekszünk arra, hogy a gyermekeket bátorítsuk, önbizalmukat fejlesszük, egyéni tapasztalatszerzésre, önálló munkára ösztönözzük.

Kiemelt feladatunknak tekintjük, hogy az óvodás évek alatt a gyermek személyiségét komplexen fejlesszük, teret adva a kreativitásnak és a gyermeki motivációnak. Ehhez biztosítjuk a feltétel nélküli elfogadást, szeretetet, felkeltjük a gyermekek kíváncsiságát és tudásvágyát.

XI. Az óvoda szakmai dokumentumai és egymásra épülésük

11.1 Tervezés és dokumentáció

Az intézmény vezetője irányítja az intézmény stratégiai és operatív dokumentumainak koherens kialakítását. A stratégiai és operatív dokumentumokban megfogalmazott célok, feladatok – a csoport, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek adottságait figyelembe véve – megjelennek óvodapedagógusaink tervező munkájában és annak ütemezésében.

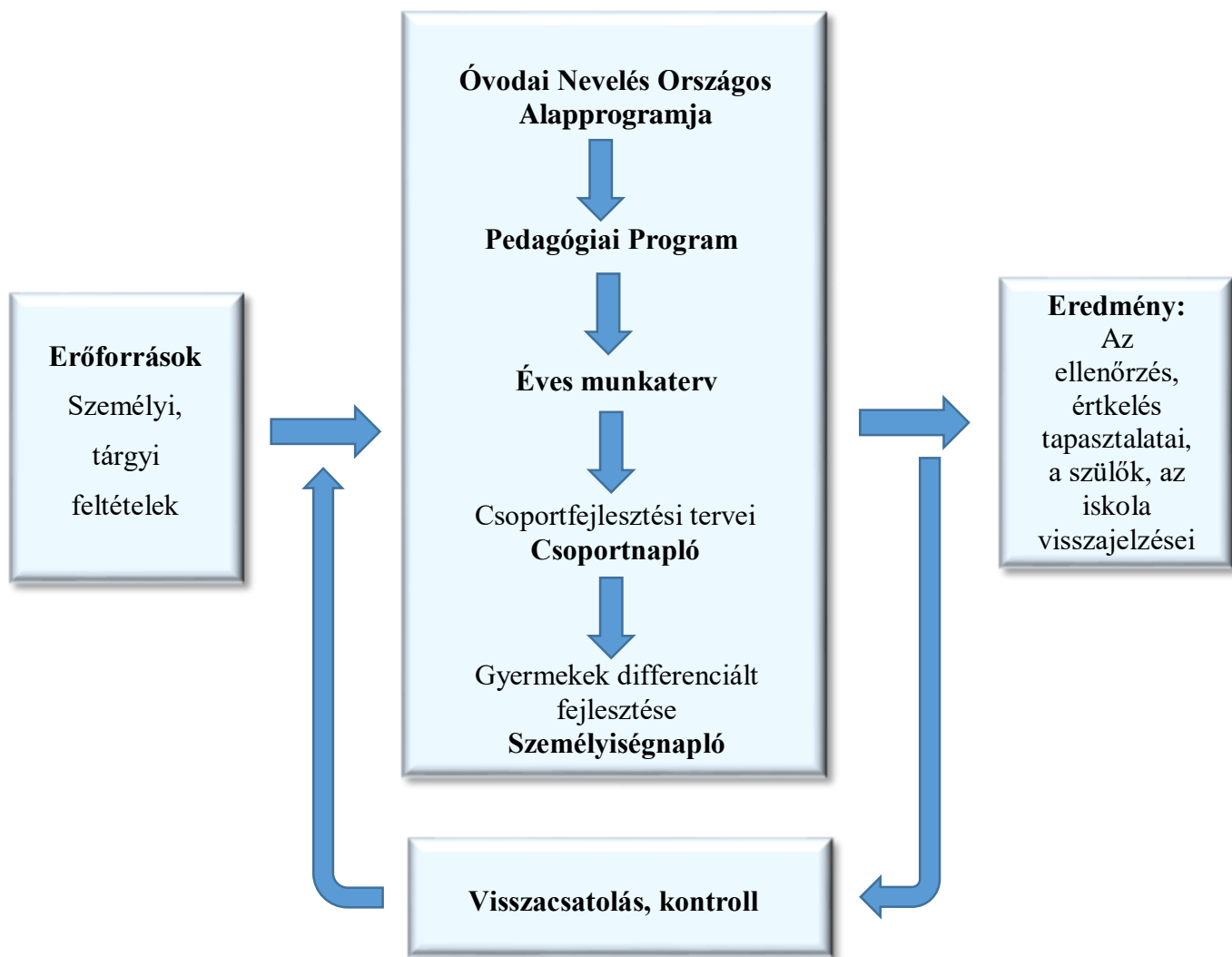
Az operatív tervezés a stratégiai célok hatékony megvalósulását szolgálja, és a dokumentumokban nyomon követhető. Minden nevelési év tervezésekor megtörténik az intézmény tevékenységeinek terveinek ütemezése, ami az éves munkatervben és más fejlesztési, intézkedési tervekben rögzítésre is kerül. A nevelést, tanítást segítő eszközök és a nevelés tanítási módszerek kiválasztása és alkalmazása rugalmasan, a pedagógiai prioritásokkal összhangban történik. A tervek nyilvánossága biztosított.

Az óvodai *alapidokumentumok* egymásra épülése elengedhetetlen feltétele a jó tervezőmunkának: A tervezés a távlati, egységes célokból indul ki, (*távlati terv* – PP). Ezt követik a *szakaszos tervek*, melyek mindig összhangban kell, hogy legyenek.

- ✓ éves munkaterv,
- ✓ valamint az egyes óvodai csoportok fejlesztési terve, a csoportnaplóban.

Ezekben a dokumentumokban, a célok lebontása időintervallumra, életkori, egyéni sajátosságokra, vagyis a közvetlen feladatok tervszerű megoldásai fogalmazódnak meg. (mit, mikor, hogyan, milyen módszerekkel) Az intézmény éves tervének gyakorlati megvalósítása a pedagógusok bevonásával történik, a gyermekek teljesítményének értékelése a törvényi előírások, a pedagógiai programban megfogalmazottak alapján egyedi és fejlesztésközpontú.

A csoportnaplóban a tervezés során mindezeket figyelembe kell venni, hiszen az esetleges problémák számunkra feladatot, tennivalót jelentenek. A teljes pedagógiai folyamat követhető a tevékenységi tervekben, a csoportnaplóban, valamint a gyermeki produktumokban. A tervekben jól követhetők a pedagógiai program kiemelt céljaira vonatkozó részcélok, feladatok, felelősök, a megvalósulást jelző eredménymutatók. A pedagógiai munka megfelel az éves tervezésben foglaltaknak, az esetleges eltérések indokoltak.

11.2 A gyermek fejlődésének mérése, értékelése

A gyermek fejlődési jellemzőinek megismerése

- ✚ A gyermek óvodába lépését megelőző élettörténetének, otthoni szokásainak, egészségi állapotának, magatartási jellemzőinek megismerése a szülő elmondásából, valamint az általa kitöltött anamnézis lapból kapunk információt.

- ✚ Testi fejlődéséről, egészségi állapotáról a gyermekorvos véleménye alapján szerzünk ismeretet.
- ✚ A sajátos nevelési igényű gyermekek felvétele esetén a szakértői bizottság által kiállított szakvélemény megismerése.

Óvodánk mérési-értékelési rendszerének megfogalmazásakor célunk a gyermekek érésének, folyamatos fejlődésének nyomon követése.

Alapértékként vesszük figyelembe a gyermekek saját ütemük szerinti fejlődését, önmagukhoz viszonyított fejlesztését, mérését, ezzel összefüggően az iskolásítás elkerülését. Szem előtt tartjuk, hogy a mérések többnyire a pillanatnyi állapotot és fejlettséget rögzítik, ezért a következtetések levonásakor a lehető legtöbb meghatározó okot és szempontot igyekszünk figyelembe venni.

Az óvodanevelési intézmény, melyben a következő módszereket tartjuk elfogadhatónak.

- megfigyelés (természetes környezetben, tevékenység közben, folyamatos megfigyeléssel)
- beszélgetés (természetes környezetben, nyugodt légkörben, életkori sajátosságok figyelembe vételével)
- gyermekmunkák elemzése (családrajz, emberrajz)
- dokumentumelemzés (csoportnapló, feljegyzések, fejlesztő programok).

Nevelési céljaink megvalósítása során a gyermekek fejlődését folyamatosan értékeljük.

Tapasztalatainkat a helyileg kialakított fejlődési naplóban, a Csoportnaplóban az egyéni nevelési-fejlesztési területeket, feladatokat is kijelöljük, majd rögzítjük a feladatok megvalósulását is.

Feljegyzéseiket felhasználva tájékoztatják a szülőket a gyermekek óvoda életéről, fejlődéséről. A gyermekekről vezetett fejlődési naplóra alapozva kérjük külső szakember segítségét, a kiemelt bánásmódot igénylő gyermekek esetében, valamint ez alapján készül el szükség esetén a Pedagógiai Szakszolgálat vagy a Szakértői Bizottság felé az iskolaérettség megállapítását kérő óvodapedagógusok által készített vizsgálati kérelem is. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét - negyedévenként - rögzíti.

Dokumentációja

- a **gyermek személyi anyaga**, mely tartalmazza:
  - szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye,
  - logopédus, fejlesztő pedagógus,
  - pszichológus feljegyzései,

- egyéb szakmai szolgáltató, egészségügyi, gyermekvédelmi szolgálat iratai vagy másolata
- logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus éves terve és egyéni fejlesztési tervei
- nevelési tanácsadó véleménye

➤ **a gyermek egyéni fejlődési naplója**, mely tartalmazza:

- anamnézis,
- családlátogatás tapasztalatai,
- fejlettség mérőlapok,
- gyermekrajzok
- feladatlapok

A gyermekekre vonatkozó fontos információkat, - az egyes gyermekek személyes és szociális készségeit, képességeit, képességeik fejlődéséről, aktuális állapotukról, - a **személyiségnaplóban** gyűjtjük egybe, (anamnézis, családlátogatások tapasztalatai, felmérések, jellemző munkák, eseti megfigyelések).

Az Egyéni fejlődési naplókban egy értékelő skála segítségével (1-5 pont adható az egyes értékelési szempontokra), mellyel a gyermek adott életkorában elvárható fejlettségi szintet, illetve annak aktuális fokát értékeljük.

Nagyobb lemaradás (pl.1 pontos érték) ill. BTMN/SNI esetén „Egyéni fejlesztési tervben” rögzítjük a **csoporton belüli, egyénre szabott felzárkóztatás** módját. A gyermek aktuális fejlettségi szintjére adott pontjainkat, szöveges értékelés formájában is kiegészíthetjük.

A képességfejlődés mutatói, (pontjai) ilyen formában számszerű, összehasonlítható, elemezhető összegzésére is alkalmasak. (százalékok, átlagok egyéni, csoport és intézményi szinten). Az így kapott eredmények által könnyebbé válik meghatározni a nevelési feladatokat, és azokat a területeket, melyekre a mindennapos tevékenységek során kiemelt figyelmet kell fordítanunk.

A csoportszintű összehasonlítások pedig alapul szolgálnak az intézményi szintű összevetésnek. Az egyéni fejlődési mutatók összegzése, értékelése elősegíti nevelő-oktató munkánk erősségeinek, fejleszthető területeinek meghatározását.

Legitimáció

A Rémi Szivárvány Napközi Otthonos Óvoda *módosított, egységes szerkezetbe foglalt* helyi pedagógiai programja hatályos 2021.09.01-től. A program felülvizsgálata eltérő jogi szabályozás hiányában 5 év múlva esedékes.

A módosításra az óvodavezető és a nevelőtestület jogosult.

A 2019. 09.01-től érvényben lévő Pedagógiai programot az óvoda nevelőtestülete a következő pontban módosította:

Az óvoda 2021 szeptember 1-től belépett a Boldog óvoda programba. Ennek megvalósításának részletes kidolgozása bekerült a VII. pontba.

Véleményezte:

2020. 08. 30.

.....

Szülői Szervezet nevében elnök

Elfogadta: az óvoda nevelőtestülete

2020.08.30.

.....

a nevelőtestület nevében

Jóváhagyta:

2020.08.31.

.....

óvodavezető